

nens volt, kitűnt költői és művészi hajlamai által is; s mint nagyobb diák az iskolai énekkar vezére volt. A világi énekek nagy lendületet adott s azt addig nem ismert virágzásra emelte. A négyhangú, összhangzatos éneklést még az alsó osztályokban is általánossá tette; dalokat irt és tett zenére s újra bebizonyította azt a régi igazságot, hogy egy tanuló-intézetben sokszor egy ember hatása mily virágzásra vihet egy tudományt, egy ágát a művészetnek, vagy valamely nemes szokást.

Iskoláit végezve, tanári állással kínálták, de ő még nem érezte befejezettnek tanulóéveit s elhárítva magáról a fiatal korának (csak 22 éves volt) meg nem felelő tisztességét, külföldi egyetemre ment, hol bölcsészeti és theologiai meg irodalmi disciplinákat hallgatott. Különös előszeretettel tanulta a lélektan s azon alapuló neveléstudományt — e szakkól akarta magát tanárnak képezni. De műveltsége valódi egyetemesség jelleggel bírt s a híres Kötles Sámuel szava, melyet róla mint gyermekről mondott: «Carolus in corpore parvus, animo magnus» mindvégig igaz maradt.

Külföldön léte alatt halt meg atyja s a halás deési gyűléseket az apa helyére a jeles fiút, még egyetemen léteben, megválasztotta. Mihályi tanárnak s nem papnak készült, de özvegy anyja kedvéért elfogadta a meghívást s deési lelkész lett. Itt irta legtöbbjét amaz egy-szerű, de bölcsészeti lelekkel, költői színezettel s szónoki hanggal teljes egyházi beszédeknek, melyekből egy kötet, «Erkölcsei rajzok» cím alatt, jóval később (1865) jelent meg, s melyek nevét, mint templomi szónokot híressé tették a Herepeiek hazájában. Egy zsinati beszéde pedig: «Az iskola a kicsinyek temploma, a templom a nagyok iskolája» (M.-Vásárhelytől 1841.) méltó feltűnést keltett. Ekkor történt, hogy a vásárhelyi nagy templom, az ő szónoklása hírére, már jóval az isteni tisztetelt előtt úgy megtelt, hogy az ajtón beférni nem lehetett. Jő a kis Mihályi s helyet akar törni magának. A tömeg nem eresztí be. Valami kis káplánnak néztek, palástjával. Hiába kért, szerényen, bebocsátást. Végre meg kelle magát neveznie, hogy utat nyerjen a kathedrához, melyről aztán elragadta a közönséget.

1841-ben az enyedi kollegiumban megüresedvén a bölcsészeti tanszéke, Mihályi hivatott meg arra. Emléksünk lelkes és nagy hatást tett beszédére, melylyel székét elfoglalta. Előde Csorja Ferencz, Kant vagyis Krug száraz, szelentelen követője, unottá tette a filozófiát tanítványai előtt. Mihályi ismét népszerűvé tette a tudományok tudományát. Ő ismereteiben eklektikus volt; de rendszerében Benekét követte, a ki a bölcsészeti lélektanra alapította. Nem minden színezete nélkül a materialismusnak. de alapjában spiritualista s mindenek fölött moralista. Előadása páratlanul világos, erőteljes, meggyőző is, elragadó is. Őrai szónoki ünnepek voltak s tanítványai rajongtak az általa hirdetett igazságokért. Előadásai első részét, a Lélektan (mint származtató filozófiája alapját) 1865-ben bocsátotta közre s e műveért választotta őt az akadémia is tagjává. A további kötetek azonban (valószínűleg anyagi okokból) kéziratban maradtak.

A bölcsész tanár csakhamar az ifjuság egyik bálványává vált s Szászszal és Zeykkel osztozott az ifjuság szeretetében és tisztelőben. A tudomány mívelése mellett a zene és énektudomány is megint élére állt; vezette a művészi oktatást s számtalan, szebbnél szebb szerzeményét maga tanította be és vezényelte. Templomi énekein kívül (melyek közt az «Egy háborukor» című nem közönséges költői becses bir), számos ifjusági s világi dalt irt maga, s jeles költők dalaira zenét készített. Örök kár, ha Vörösmarty «Meséjének a Rózsabimbóról» általa készített festői zenéje elveszett!

Az enyedi kollegiumot az 1849-ki zivatar porba döntötte. A régi tanárok közül csak Mihályi és Vajna (a paedagogarkha) maradtak meg; a többiit megölte vagy szétszórta a forradalom. Az önkény soká nem engedte, hogy a kollegium helyreállítassák. Alig engedtek először négy osztályt al, majd nagykésőre 8 osztályt teljes gimnáziumot. — Mihályi, saját szakát — a filozófiát — nem adhatván elő, mindezt tanította. Vajna is elhalván, átvette a tanulmányok vezetését, a paedagogarkhaságot. Most tűnt ki egyetemes tudományos készsége. Még mathesist is tanított egy ideig. A klasszikai

nyelvekben és irodalmakban való nagy jártaságánál fogva, a latin nyelv tanítását nemcsak átvette, de abban módszerével uttörőül is lépett föl. «Palaestrája» (a nyelv alakok tana) két részben (1868—69.) és «Svada romaná»-ja (1867—74.) a mondat és iránytan, egy gondolkodó rendszeres fő s szellemes és módszeres paedagog éretmívei. Kár, hogy általános elismerést nem nyertek az irodalomban. Nem a «ezéből való» dolgozta, le kellett hurrogatni. Nem látták be sem a didaktikai vezérelvet, sem az idegen nyelv tanításának azt a főfeladatát keresztülvive, hogy az idegen nyelv sajátosságait mindenütt az anyanyelvével méreessenek össze.

Mikor a kollegium újra kimagaslott s bölcsészeti és theologiai tanfolyamait is visszanyerte, Mihályi — még a felső gimnáziumi osztályokban a latin és görög irodalmat, a bölcsészeti előtanát, a hittan hallgatóinak erkölcsi filozófiát adott elő. Bár testi és lelki csapásoktól sújtva, visszanyerte ismét szellemi rugalmasságát. Örömmel szemlélte az intézet szellemi felvirágzását, melynek mintegy második státora vala. Örövendő látott buzgó ifju nemzedéket növekedni maga körül egykori tanítványainból, kiknek — midőn tisztársai lőnek is — apjok és vezérok maradt. Kidolgozta (kéziratban hátrahagyott) «Erkölcstanát, lélektani alapon» és «Bölcsészeti-történetét», — egy nagyobb irodalmi tanulmányt «A görög tragikusokról», «Görög szótárát» és «Görög olvasókönyvet», megannyi tanujeit minden irányu ernyedetlen munkásságának s ügybuzgalmának. Különösen irodalmi s klasszikai dolgozataiban, a tartalom és forma iránti érzék együttes ébresztésére s arra fektette a főszűl, hogy az ifjuságot a klasszikai irodalom remekeinek alapos megértése mellett azok művészi élvezésére s a bennök rejlő erkölcsi tanulságok felhasználására képesítse.

Ault évben súlyos betegség vette elő. Szíve s idegei voltak megtámadva. Sokat érzett és gondolkodott életében, sokat szenvedett és törődött. Emésztési bajok és szervi bántalmak is járultak lelki bajaihoz. A kor is, a hetven év, megtette a magát. Az emésztő kör ágyba vert. Családi szomorúságok s anyagi bajok is növelték szenvedéseit — s folyó évi június 14-én az örök álomra hajtotta fejét a szép lélek, mely egész életét az igaz és a szép keresésében és a kötelesség teljesítésében töltötte. Családja szegénységben maradt: de emléken nincs szennyfolt, s tanítványai és mind, a kik ismerték — áldják a nemest még poraiban is.

—d—r—

Zlinszky Imre.

(1834—1880.)

Jelesebb jogtudósaink egyike volt Zlinszky Imre, kit pár hét előtt munkás életének 46-dik évében ragadott el a halál. Hazánk jogirodalmában csak egyik legtehetségesebb, de kétségen kívül legtermékenyebb íróját veszítette benne, noha csak életének utolsó 13 évét szentelte írói hivatásának. Ő nem tartozott azok sorába, kik ifjúkori tanulmányuk tulbecsülésével a világot akarják reformálni, mielőtt azt, a mit az iskolában tanultak, a gyakorlati alkalmazásban megfigyelhették volna. Elismert tény, hogy a gyakorlat és elmélet a tudomány egy ágában sem áll oly laza összefüggésben, mint a jogtudomány terén, s ezért sehol sem nagyobb annak szüksége mint itt, hogy a gyakorlati tudományosabb és a tudomány gyakorlatibb legyen.

Valóban eredménytelen e téren csak az képes működni, kiben az itt jelzett ellentét oly mérvben van kiegyenlítve, mint Zlinszky Imrében, ki az elméleti tudomány színvonalán állva, a gyakorlati élet iskoláját is végigjárta, mielőtt mint író föllépett, hogy másokat oktasson.

Zlinszky Imre 1834-ben született. Atyja János is kiváló jurista híreben állott, kit Deák Ferencz, mint igazságügyi miniszter, váltófel-törvényszéki bírónak nevezett ki. Egyetlen fiát gondos nevelésben részesíté. Az ifju Zlinszky már 18 éves korában elvégezte jogi tanulmányait és azonnal a gyakorlati pályára lépett, a helytartótanácsnál kezdve meg működését, mint

tisztviselő. E pályán maradt 1861 után is, s 26 éves korában főszolgabíró lett Czegledén. Az alkotmány helyreállításával azon kevesek sorába tartozott, kiket korábbi szolgálata daczára is alkalmaztak s ő még Pestmegyében is törvényszéki bírónak választott. Itt nemcsak lelke volt a kecskeméti, majd a czegledi törvényszéknek, hanem hol kisegítésre volt szükség főleg a telekkönyvek rendezésénél, ott rendesen őt alkalmazták.

Ekkor jogirodalmunkra és jogfejlekedésünkre is új korszak virradván, a «Jogtudományi Közlöny»-ben megjelent dolgozatai csakhamar reá fordították Horváth Boldizsár igazságügyi miniszter figyelmét, ki a fölmerülő tehetségeket a fővárosban összesíteni törekedett, jól tudván, hogy nemes törekvésük csak itt nyerhet folyton újabb és újabb ösztönzést. Így került Zlinszky Imre 1870-ben mint a semmitörvények segédelő-adója Budapestre s ezen időtől kezdve tapasztalataival párhuzamosan emelkedtek tanulmányai és szaporodtak jelentékeny becsü jogi művei. Saját bevallása szerint új világ nyíltott itt meg előtte és hogy azóta mily bámulatos írói termékenységet fejtett ki, arról tanuskodik munkáinak halmaza.

A magyar tud. akadémiánál kétszer egymásután nyerte el a Sztrókay-féle 100 aranyos pályadíjat «A magyar örökösödési jog» és «A bizonyítás elmélete» című munkájával, míg harmadszor «A jogorvoslatok rendszere» című munkájával 1877-ben nemcsak fényes dícséretet aratott, hanem az akadémia lev. tagjává is megválasztott. Mindhárom munkája egy-egy vaskos kötet; de e mellett még a kir. közjegyzők s a bírói végrehajtók számára és a kisebb polgári peres eljárásról is irt terjedelmes kézikönyveket. Rövid idő alatt két kiadást ért «Telekkönyvi rendtartás» című munkája szép tekintélynek örvend.

Már ez az irodalmi működés is elégséges lenne arra, hogy Zlinszky Imre a jelenkor jogírói közt az első közt foglajjon helyet. Legmaradandóbb emléket azonban ama rendszeres nagy munkája, a «Magyar magánjog» biztosítja, melyet közvetlenül halála előtt fejezett be. Ezen évek hosszán fáradozott s ebben tudományának és tapasztalatainak összeségét rakta le. A híres Frank munkája eddig a magyar jogirodalomban pótolva nem volt. A nehéz feladat megoldására csakis oly fáradhatatlan munkaerő vállalkozhatott, minő Zlinszky Imre volt, ki az európai jogirodalom színvonalán állva, már 25 kötetre terjedő «Döntvénytar»-ban foglalt s legnagyobb részben általa gyűjtött anyag fölött rendelkezett. Megbecsülhetetlen ezért e munkája főleg a hazai gyakorlati jogászok előtt, kiknek ő mindenkor különösen kegyelt írója volt.

Ha még megemlítjük a szaklapokban, a jogászgyűlés évkönyveiben és a magyar tud. akadémia értesítőjében megjelent számos kisebb dolgozatait, valóban bámulatosan mondhatnók munkásságát, kivált ha meggondoljuk, hogy a mellett még mint a kir. ítélő tábla rendes bírása is pontosan végezte terhes bírói hivatását.

A különben gyenge idegzetű férfit az ily emésztő munkásság férfikora javában megtörte; nem hagyhatván családjának a nagy értéket képviselő, de nélküle paragon heverő könyvtárán kívül más örökséget, mint jó nevét és az egész ország jogászközönségének azon tisztelőt, mely emléket követi.

d—y.

Egy év után.

Egy kurta év milyen kevés idő, S már mennyi emlék van mögöttünk, A percznek nyíló örömeiből Mennyi szép koszorút kötöttünk, S én a hátunk megett hagyott Virágos multért oly hálás vagyok, De vissza rá szemem mégsem tekint: A szép jövő még búvárosban int.

A szép jövő reménye ad erőt Áttörni minden földi gáton . . . És ott állunk majd az oltár előtt S elmondhatom: e drága kéz sajátom! Tanúnk eddig a nyájas ég csupán, A föld is az lesz azután, Ég s föld előtt énynemnek mondalak S áment mormognak né két kővér példány ma.

S ha kis lakunknak nyájas küszöbét Először lépjük át, szerelmem, S szívemre zárlak! . . A percz gyönyörét Oh hogy is kell elviselem! Ittas szemünkből forrás fog fakadni, És ajk az ajktól nem bír elszakadni; Az érzelm árktént dagadva nő S előttük benne mult, jelen, jövő.

S ha majd megjönnek a munkás napok, Könnyű és édes lesz a munka; Sohasem viszek felhős homlokot Napfényes otthonunkba, De vígan szállok, mint a hű madár, Hol rám szerelmes párom csókja vár, S miként a mindennapi kenyeret Minden örömem megosztom veled.

Munkában töltött, hosszú nap után Be édes lesz az esti óra, Mely mint egy csintalan tündér-leány Virágait fejünkre szórja. Derekad lágyan körülölelem, Öledbe hajtom gondtalan fejem, S multon, jövőn lelkünk dehog mereng, Élvezzük, áldjuk a boldog jelent.

Vargha Gyula.

Nivel édesgetik Bogba a legyeket.

Rajz.

Irtá Petelei István.

A levél jó görényi, szijas kék papírra volt írva s így szólott:

«Kedves öcsém!

Nagy örömmel értesülök hozzád intézett soraidból, hogy letetted a doktorátust. Szerencsét kívánok hozzá. Kivált nyelved forgatására adjon jó erőt a Mindenható, s májat nyagot.

En is jól vagyok. — Mióta ott hagytam a várost s a praxist, mintha újra születtem volna. — Itt Bogban élek passziómmal, és senki fia nem zavar ki házbamból azért, ha balkönyőke megvizketett, vagy ha «a gyermeke olyan furcsán nézett a szeméivel».

Meguntam!

Sajnálom azonban, kedves öcsém, hogy szíves ajánlatodat, hozzájárvoated tárgyában (bármennyire örvendének különben látásodon) most nem fogadhatom el. Fontos okom van rá! Várjunk pár hónapot, s akkor én hivlak meg rokonai szeretettel.

Házam ugyanis fel van fordulva s nem tudnánk ellátni.

Egy nagy munka foglalkoztat, mely, hiszem, a tudománynak szolgálatot teend, nekem pedig mindenesetre nagy gyönyörűséget okoz.

Pókokat tenyésztés kedves öcsém. Pókhálógyártat állítok s kis takácsaimnak selymét, a selymek e remekét, e puha, lágy, meszeszerűen finom anyagot, akarom értékesíteni.

Az idea nem az enyém, de büszkén mondhatom: én tökéletesitem.

Az idea Reamur-é, ki a mult század elején 5000 drb keresztespókot fogdosztatott össze ugyane czéllból.

Pókokat, kedves öcsém! melyeket hitem szerint a világ méltatlanul tapos csizmatallal, úz seprével.

Reamur azonban tévedt a tenyésztés föltételeinek meghatározása körül.

Abban tévedett, hogy a természet szent rendje által megszabott élede helyett, — mely a pókra nézve legyekben, doagókban, apró szunyogokban stb. van bőlesen megállapítva — gilisztával s fiókgalambok kitépett tokos tollaival akarta táplálni kis takácsait.

A pók nem engedett. Kharaktere van az állatnak is!

Inkább felfalták egymást a jeles állatok — úgy, hogy utóljára csak két kővér példány ma-

radt Reamur birtokában, — semhogy férget egyenek.

E tévedés nagy időre megakasztotta e fontos kérdés megoldását. Hol állanánk ma, kedves öcsém! mily forgalmat okozt volna, mily nyüzsgést, a pókselyemnek világkereskedésbe hozatala, ha a derék Reamur nem ragaszkodott megfoghatatlan makacssággal a férgekhez és fiókok tollához.

Az én gyáram más alapokon tervezetetik. Egyszerűen: én azt adok enni a póknak, a mit szeret. Legyet, dongót, szunyogot stb.

A tenyésztő intézeteket nem zárom el a napfénytől, sőt szabadon hagyandom. Léceket veretek a színek elejére, s bekenetvén azokat mézzel, meglocsoltván czukros-visszel s egyéb, légynek, dongónak kedves eledellel, — Bogba édesgetendem szép Erdélyországnak minden párányi szárnyását.

Mondhatom neked, kedves öcsém, hogy Bog soha ennyire látogatott nem vala legyek által, mint jelenleg. Azt hiszed, tulzok, ha állítom: hogy egész felhői e kedves állatoknak lepik el udvaromat s a fátlan hegynyalokat. Pókjaím hízhatnak, működhetnek s én bizom az eredményben.

(Zárjel között megemlítem neked, hogy Bog egy fátlan, hitvány, sáros, ronda oláh falu s mostani lakóhelyem inkább fészék, mint ház; s a ki megszokja, ha tiri is, de idegen ember halálra unná magát benne. Ez az egyik oka fen-nebb hozzád intézett rokonai kérésnek.)

Elfoglalt, igaz, e munka! Ismerőseim nem keresnek fel, mióta Bogban lakom («foglalkozásom iránt való iszonyuk miatt» mint mond-ják) — de nem bánom.

Az öntudat, hogy jót teszek, s az élvezet, melyet magamnak szerzek, kárpótol mindenért.

Tudom, hogy kellemetlen lenne neked is az én pókhálós udvarom — a ki nem szereti őket kedves öcsém, hát nem szereti, arról nem lehet tenni! — azért hát látogatásodat — bármennyire örvendének is rajta — halaszszuk akkorra, mikor házam nem lesz ennyire fel-fordult.

Tartson meg a Jézus. Csókolom anyádat, az én kedves Biri testvéremet, ölelek téged stb.

Dr. Baczkó András.

Czimezte dr. Édes Pali urnak, és elküldte. Harmadnapra válasz jött rá (finom velin-papírra ékes betűkkel irt válasz), mely hang-zott ekképen:

«Kedves édes bácsi!

Ölelem innen a távolból! Ujongok, mint egy gyermek s a kalapomat dobálom a levegőbe, kedves levelének örömdetes tartalma miatt.

Hiszen én rajongok a pókért, hiszen én pályadíjt nyertem a «Gnophosa exornata»-nak Saharáról hozzánk származta felett való értekezéssel, hiszen nem is látott a bácsi olyan magyar csőszövrőkből olyan gyűjteményt, a milyent én őrzök spiritusban. Spiritusban, nagyszájú üvegekben, édes kedves bácsi. Hiszen én csodálom e művészeket, kharakterüket, mester-ségüket, — én imádom a pókot s az én bátyám pókokat tenyészt?

Pókokat? és csak most tudósít engem róla!

Helyesen, édes bácsi. A tudomány méltányolni fogja jeles törekvésed s el lesz ragadtatva azon egyszerű s annyira célravezető találmánya által, melylyel Bogba édesgeti a legyeket. — Bog geográfiai nevezetességgel leend, mig magyar lakik e hazában; Bogról beszélni fognak a kontinensen, sőt azon túl is, meddig a civilizáció ér!

Éljenek a pókok! Én édes bácsi csak épen legsürgősebb teendőmet igazítom el s meg-

nézem telepét rögtön, s örvendeni fogok, ha famulusának fogad e kitűnő vállalatához.

Kényelem? Mit annak a kényelem, ki nem pamlagokban, párnákon — de a tudomány kemény nyoszolyáján találja gyönyörteljes pihe-nését? Elférek én akármiylen fészékben, s nem bánom, ha Bogban nem csak hogy fa nem terem, de ha napfény se süt is belé. Csak pók legyen, édes bácsi! s légy, dongó és szunyog, mint magát kedves levelében kifejezni szíves volt.

A viszonttalálkozásig szíves szeretettel öleli örömmel eltelt öcsese

Pali.

U. i. A kis Nina érdeklődik-e szintén a pókok iránt, vagy ki sem vitte magával Bogba a bácsi?

a fennebbi.

András ur, ki nyugalomba vonulva élt a tudományak, így szólott — olvasván e sorokat — «mennydörgös mennykő!» s még egy árkus görényi meritetlent hozott áldozatul, irván:

«Tévedsz kedves öcsém Pali! Telepem még nincs berendezve, csak rendeztetik. Legyek ugyan ha vannak is Bogban tűrhető számmal, nincsenek elegendőképen, s gondolkodóban vagyok, vajjon a klimatikus viszonyok kedvező-e e helyen? Ez okok miatt mielőbb a fővárosba kell utaznom tanácskozással véget, s házamból csak Pável oláh marad őrzőnek, és a léceket mellett — tudod! — a mézzel. — Azért a mint kértelek, látogatásodat halaszd el, mig én kereslek föl, hogy személyesen elhozzalak.

Egyébképen örvendek, hogy szereted a pókokat s ölelek szeretettel

bátyád.

Négyezer alig láthatta azonban a nap Bogot legyeivel e sorok elküldése után, midőn egy esőndes szürkületben azon rémhirrel szalad föl Pável a vadszélől árnyékoló verandára, hogy egy uri fogat fordult be a hársfasorba, mely az udvarba vezet.

«Mi fordult? Ide fordult? Hova fordult? Megvesztél? Székér fordult hozzánk? Ki székere? A mennykőbe!»

Dr. Baczkó András ur felszókott ültéből: «Nézz ki fiam Pável — ott fordul. Ne pók — kell pók? Pali fordult — mit csinálsz? mit csinálsz?»

Kezét, lábát nem találta András ur, — pedig kereste.

«Mondd, hogy elutaztam, hogy elmentem.. Ne mondj semmit. Várj . . . indulj. A lovait fogd ki . . . ide vezesd.»

«A lovait mariasza?»

«Dehogy, barom. . . Mindjárt jövők — csak ide hozd.» S éktelen zavarral szaporázott be a szobába vezető nagy ajtón, saját bölcsességére bizván Pável szolgát.

A székér pedig megállott. Piros, vidám képi legény ugrott ki belőle. Kinyújtóztatta gémberedett tagjait nagy kéjézzel s meglátta Pávelt.

«Ember — kiáltotta — ember, te vagy-e Pável?»

«Én, mariasza.»

«Mi ez Pável, Bog ez?»

«Bog, mariasza.»

«Hát a fák, Pável? — hát a hegyek? hát az erdő a hegyen? Baczkó András a gazdád?»

«Baczkó mariasza.»

«Itt lakik?»

«Ott, mariasza.»

«Tudom Pável, hogy nem az udvaron lakik — de abban a palotában. Tudom! Te kenegeted mézzel a léceket és czukrosvisszel? Mind-egy! Gondozd a lovaimat és ne szólj! Ne beszélj! Förtelmes hangod van. A torkod veszedelmesen bet van dugulva. Catharus laringialisod lehetett kölyökkorod óta. Szénátok csak van? Előre Pável a lovakkal . . . Előre.»

«Édes bácsi — mormogta — tudtam, hogy

ALMAFA VIRÁGA.

Egyle testmánya után.

DIOF. PRENGA
aradi szeged.KOL. PRENGA
aradi szeged.KOSCHILL
französisz hirtelenséggel.MARCO NOZ
szeged plát.STERE
titár.MARCO TUZZI MARKO DIETA ZUDOVICS
kapitány. kőszeged plát. az "Egyetemes"
levelezője.DEB. TUZZI
kapitány.PER. DIDA
szeged plát.LORENZO GURACUCHI
a kőszeged titár.MUSTAFA AJASI
budai plát.MARCO POPOLI
aradi plát.

MIRIDITA FŐNÖKÖK.

lefőzől. No de!... Ezek a virágrabattok igazán szépek. Ráesküszöm, hogy a Nina keze öntözi őket... Fogadni nem fogad a bácsi, az tény — az orrárt se látom. Ráakadok azonban reményem. Előre csak.»

«A veranda kényelmes — gondolta, mikor föltelepett a széles lépcsőkhöz. — A pamlagok ujak, a kilátás festői a hitvány érrel a be-rek szelén. Léczet az ördög sem lát, s legyek csak közönséges számban, közönséges szemtelenséggel. Mézes fazék... Réamur... hm.»

Aztán figyelni kezdett.

«Hangokat hallok a szobából. Valakivel hevesen beszél a bácsi. Várjunk... Esztendő óta sem teszünk egyebet, csak várunk...»

Fület az ajtóra tette s közben pödörte selymes bajuszát s porszemeket vert le ruhájáról. — Mikor azonban az ajtó nagykésőre megnyílt (s azon dr. Baczkó András uram lépett ki, egy nagy könyvvel kezében), már a veranda tulsó szögeletjén volt Édes Pali — várakozásteljes állásban.

«Édes bácsi — zajongott — édes jó bácsi, csakhogy látom.»

«Örvendek én is Pali, hogy itt vagy. Csak e pillanatban tudósítottak érkezésed felől. Elválek merülve e jeles könyv olvasásába. Anyád, az én kedves hugom egészséges-e? Rég vagy-e itt?»

«Szót sem érdemel, bácsi! Örvendek, hogy itt lehetek. Engedje, hogy megöllejem. Micsoda könyv az a kezében?»

«Arneologicus.»

«Mennyire örvendek, édes bátyám! Türelmetlenül vártam, hogy ölhessem s ez az oka, hogy jövevelem meglepetésszerű. Egy éve mult, hogy utoljára voltam a házánál. A kedves Nina egészséges? s szintén Bogban van-e?»

«Három csürrt építették... Csak könnyen kedves Pali. Színdelylivel a tetejét s léccel az oldalát, mint azt irtam is neked — hogy járja a napfény s abba teszem.»

«Ninát, bácsi?»

«Ördögöt... Ezenkívül nádat szeretnék berendezni, kivált az Epeira cornuta s az Argoneta aquatica számára, mely utóbbi olyan palotát készít e helyeken magának, mint egy felfordított s nyílt száju dióhéj, mely valóban a szövés remeke...»

«S oldalait bekeneti a bácsi mézzel... tudom... a legyek végett... Bog azonban meglepem engem édes bácsi. A mint a szürkületben kivehetem: az a hegyor ott tul erdős?...»

«Csak az árnyék édes Pali... Be is léphet-nénk a szobába, a levegő itt poshadt a ronda falutól... Láttad, hogy ronda ugy-e?»

«Ronda bácsi, valóban ronda.»

Beléptek.

«Ez az én fészke — mondta dr. Baczkó, öszülő, kurta szakállát húzogatva — ez az én legényes fészke, hova megvonultam. Egy esztendeje mult, hogy itt lakom, nagy remeteségben... Egy ismerősöm se keresett meg!»

«A pókok miatt bácsi?»

«Igen, tudod, a pókok meg a legyek miatt. Csodálatos, mennyire rabja az idioszinkrásiának a világ. Iszonyodsz-e te is tőlük?»

«Én bácsi? Hogy képzelek?»

«No, tudod, kellemetlen, a ki meg nem szokta. Azért mondom, nehogy terhedre legyen... De én itt beszélek s te nem vacsoráltál... Megbocsájtás, kinézek. Itt várj be kérék — ebben a szobában, kérék. Ismeretlen vagy a helyi, tudod s nehogy valami kellemetlenség essék. Itt találak, ugy-e, kérék?»

Az ablakon virágitat áradt be, a lombokat szellő ingatta, s olyan derült nyári este borult a tájra, milyent szerelmes emberek számára, jókedvében csak teremthet az áldott természet.

Édes Pali a nyitott ablakhoz állott s végignézett a megporondozott uton.

A hold rávilágított a borostyánbokrok sötétzöld leveleire, s az utolsó kanyarulatnál, egy csoport fenyőfának széletterjeszkedő ágai közül süttött le a rózsákkal szegett, pázsitos térre.

Neszeles, suttogás ütötte meg a Pali fület. Figyelt. «A Pál hangját hallom, az ő katarusos éktelen hangját, — mormogta. — Miért beszél a barom? Ah! a bácsi is! Miről értekezik ugyan vele? Csak nem Pál a szakács, mivel a vacsora végett rendelkezik? Ördögbe, rossz kilátás lenne...»

Nem! A bácsi magyarázott valamit Pálnek hevesen s mutatta neki a fenyőfacsoportot, melynek hegyes levelével kacérkodott a szellő.

«Poiesire tanítja... Dehogy... A mézes fazékról beszélhet neki s a cukros vízről a legyek végett... Eh!»

Aztán felschajtott Pali. Rádött egy karoszkra s végigsimította homlokát kezével.

«Édes kis pipikém — sugta, míg az ajaka mosolygott — hol lehetsz te most? Hol dugdos téged a bácsi? hova tehetett el ily szaporán?»

«...Pedig itt van. Érzem, hogy itt van. Bolond vagyok. Mintha a lehellete érintene, ugy vélem...»

Benyult a zsebébe, összefogdosott levelet vett ki s szerelmes emberek szokása szerint — bárha tudta minden sorát — olvasta, tán századikszor:

«...Kihozott Bogba. Elriasztotta minden ismerősünket, nem tudom micsoda mester-séggel. Senki sem keres föl. Ugy élünk, mintha be volnánk zárva. Nem panaszkodom ellene. Mikor anyám a keze között halt meg s árván maradtam, ő vett védelmébe. Fölnevelt — s olyan gyöngéd ma is, mintha édes övé lennék. Pedig idegen voltam hozzá, kit csak az ő jó szívében élő könyörület csatolt házához. — De hát miért dugdos most a világtól?»

Magáról nem enged beszélni, Pali. Ugy tesz, mintha feltene magától. Oh jöjjön el! Ne is írjon semmit a bácsinak, csak egy lepte meg.

Megtiltotta, hogy «bácsinak» hívjam s olyan lett, hogy nem tudom kitalálni... Várom magát... Ezt a levelet sem tudom, hogy adom postára... Nem tudom illik-e, hogy én hívom magát; nem tudom, vajon el is jön-e? vagy már elfelejtett? Attól a keddtől fogva, mikor utoljára láttam, már negyvenkilenc kedd mult el. De maga azt hiszem eljön. A virág, mit együtt ültettünk cserépbe, — tudja az a fehér — még él s most virágozik. Olyan, mint egy csillag. Minden lehullott szirmát meggyűjtöttem. Ugy véltem, kedves lesz magának... Bizonyosan nem fedte el...»

«Ennünk hoznak Pali, — hallzott az András ur hangja. — Intézkedtem felőle. Falusi konyha főzte — megelégedj vele. Mivel mulatod magad — mit olvastál?»

«A Philcus nevű ugrópók szövőszervéről egy értekezést bácsi. Igen jeles számszám, melylyel e derék nyolczlábú nemeszerű szöveteket készít... Valami kefék, tudja bácsi, s valami bordáskarmok... E bordázatokkal veri le a kuszált szövetet az aranyozott Philcus, mely abban különbözik más hasonló...»

«Új le fiam Pali. Oda ni... S hát szereted csakugyan a pókot? Hogyan jöttél rá tökéleteségeikre? Valóban nagy ritkaság; — kellemes kivétel az általános bolondság közül. Sajnálom, hogy nem cserélhetjük ki egymással tanulmányainkat, tapasztalatainkat, mivel...»

«Tudom is én édes bácsi! A rokonszenvek honnan jönnek, ki mondja meg? Mint a lépes-

mézzel bemázolt lécz a légynek, olyan volt a pókról szóló tudomány-ág nekem. Rászálltam édes bácsi, s ráragadtam. Nem bánom meg, a mig élek. Gyönyörűség...»

«...Minthogy édes öcsém, mint azt irtam is neked, mivelhogy egyáltalában kérdéses: vajjon a klimatikus viszonyok a nyugalom hiánya... a város közelsége;... s általában nem tudom, vajjon Bogban megkaptam-e a legalkalmasabb helyet, telepem számára. Már intézkedtem is fájdalom, hogy várjanak... ott, hol ez ügyben tanácsot kell kérnem s valóban az utolsó perczben érkezél. A legutolsó...»

«Megvallom, előbb csak három osztálya iránt érdeklődtem e «kis takácsoknak», — mint bátyám nevezi őket — a kaszás t. i., a keresztes és szerencse-pók iránt, s azt tudtam csak, hogy ha végigmászik a nyakamcsigáján egy példány, mindaz a hidegség és iszony átszalad hátgerinczemen, mit a veszett kutya érezhet, ha vizet lát... később, apránként... az igazság tiszta üvegén szemlélvén a dolgok rendjét... látván...»

Pál hozta be a vacsorát.

(Vége köv.)

Almafa virága.

— Beyle rajzához. —

Álmódott a festő s ecsetje hegyével álmát vászonra tette. Vagy inkább tán lehelte, mert képe igazán olyan, mint egy lehellet.

Egy ifjú leánya ül a magas almafa ágán. Alatta sík mező, magas vetés közt elvezető mezei uttal. A leány könnyű, légies alak, szeme félig lehunyva, — tán ő maga is álmodik, — s könyvedén tartja magát az ágon, mintha ringatóznék a zöld mező fölött, a kék égbolt alatt. Olyan, mint egy harmatesep, melyről nem tudjuk, honnan hullott a ringó lombra. Vagy tán úgy repült föl oda? Az sem lehetetlen, hisz az előttünk lengő alakban annyi van, a mi a lepkére és annyi, a mi angyalra emlékeztet s azok tudnak repülni.

Rideg kritikus, a ki az eszményben a realitást keresi, bizonyosan azt fogná kérdeni e képet látva: hogy jutott az a leány oda? S a festő megadhatta volna rá a feleletet könnyen, ha a fa sudarának még néhány ágat rajzol. De hát a festő valami tündérit, valami légieset akart teremteni, egyiket a képeket ama bájos teremtményeinek, kik oly gyöngédek, hogy lábuk alatt a fi se hajlik meg, s kik a népdal szerint nem anyától lesznek, rózsafán születnek. S ezt megteremteni a festőnek e képen kitűnően sikerült, a költők kedves auxézisét szerencsésen fejezte ki ecsettel.

Beyle, a jelesebb francia festők egyike, sok kellemet tud vegyíteni képeibe, kedvesekké, szeretetreméltókká teszi tárgyait s elcsábítja velők a nézőt, annyira, hogy prózái kifogásokra gondolni izléstelennek tartanak. A festő álmódott, álma szép volt, ihlett művészettel vetette vászonra, — hát mi kell egyéb?

A GÖZHÁZ.

VERNE GYULA REGÉNYE.

MÁSODIK RÉSZ.

NYOLCZADIK FEJEZET.

Az éjjeli támadás.

Hod kapitány augusztus 26 hajnalára nagyobb szerű vadászatot tervezett. Az idő a lehető legkedvezőbb volt; felhőtlen ég, csöndes légáramlatok nélkül, töltefelben levő hold, mely hajnalra jött fel. Teljes sötét éjjel a vadak nem szívesen hagyják el buvóhelyeiket, de felhold s hajnali szürkület homálya leg hamarabb kicsalta őket rejtekeikből.

Banks nem akart részt venni e vadászatban s így a szanitariumban otthon maradt; Hod kapitány és én, valamint Fox és Storr, ebéd után, hat órakor, fegyvereinkkel vállunkon, a kral felindultunk, mivel Van Guitt ur, Kalagani s néhány hindu is, a vadászatban részt valának

veendők. Mikor a kralba érkezünk, esti nyolcz óra után, Van Guitt épen vacsoráját végezte. Szokott figuráival fogadott, melyekkel udvarias előzeteseket felezfrázis szerette. Aztán, mivel éjjel után kelle csak indulnunk, rendelkezésünkre bocsátotta a kral legjobb fekvő helyeit, hogy — példáját követve — pár órai álomra bocsássuk magunkat, a mire — tekintve a következő nap feladatát — valóban szükségünk is lett volna.

Mi azonban, Hod és én, legkisebb kedvet sem éreztünk az álomra s még kevésbé arra, hogy ha el is aludnánk, épen a legedesebb első álmából veressük fel magunkat éjjelben. Hagytuk tehát Van Guitt urat saját hálókamrájába vonulni; többi társainkat pedig vaczkaikra heveredni, s meg Kalagani — mint szokása szerint minden nap — körüljárta a kral belvilágát és gondosan megnézte nincse rés valahol a palizádokon, s a kemény faajtóktól belülről elre-

szelte, és aztán maga is lefeküdt, — mi addig Hoddal a magas fák közt járkáltunk, beszélgetve s élvezve a Himalája éjének ide, balszamos lehelletét, mely a rengeteget s benne e kis rejteket is egészen eltöltötte, körüljártuk az állatok fekvőhelyeit; a bivalyokat almaikon csendesen pihenve találtuk, némelyeket alva, másokat szelid értelmes szemekkel, kérdőzések között ránk tekintve. A ketreczekben a vadállatok, a macska szokása szerint összegomolyogva, fejüket vala-ik s első lábaik közé behuza fekdtek; elkülönözve egymástól, nehogy rabságuk első idejében még fokozott vadságukban egymást tépiék szét. Csak a him és nőstény ugyanazon fajból, volt egymás mellé eresztve; de tigris és leopárd, párducz és oroszlány, mind külön ketreczekben. Az oroszlány és leopárdok mélyen, neszelenül aludtak; a tigrisek szeme, mint az eleven szén, csillogott a sötétben...

Éjjel után feljött a hold; mint ezüst sarló emelkedett a fák között. Minket álom nem környezett, folytattuk kellemes éji sétánkat. Az erdőn teljes csend uralkodott; mintha a hold derengő fénye egyetlen állatot sem költött volna fel mély álmából s az erdő rablói, a sakálók is mind az igazak álmát aludták... Nem mulasztottuk el Hod kapitánnyal, hogy meglepetésünket e szokatlan csend fölött ki ne fejezzük. Ránk is elragadt az. A nélkül, hogy épen el-álmósodtunk volna, bizonyos mély elmerültség vett rajtunk erőt, mely ajkainkon megfogta a szót; álmódolni kezdtünk, a nélkül, hogy aludnánk; hosszú szüneteket tartottunk a tárgyalásban; majd egy kaktusz tövében egy szikladarabra leültünk s csak azért szóltunk meg egymáshoz olykor, hogy jelt adjunk ébrenlétünkről.

Meddig tartott az álmódó merengés ez ideje: nem tudnám megmondani. Egyszerre tompa siket moraj rázott föl ez álmódó hangulatból... Hod és én egyszerre ugrottunk talpra... Semmi kétség: a moraj a vadak kalitkaiban kezdődő mozgolódásból eredt, melynek azonban okát nem tudtuk. Az oroszlányok, tigrisek, párduczok, leopárdok, mind egyszerre morogni kezdettek, a macskafaj sajátos dobrombolásával. Majd talpraugortak s nagy erős lépésekkel kezdék mérni kalitkáik szűk ürégét, előbb méltóságosan, aztán mérges és hatalmas ugrásokkal. Némelyik a kalitkát elzáró vasrácsokatn vetette magát s dühösen rázta meg annak pálcáját, hogy az egész alkotmány recsegett bele.

— Mi történik? kérdem.

— Nem tudom, feléle Hod... ha csak valaminek a közeledtét nem érzik.

Egyszerre irtózatossá bögés hallatszott a kralon kívülről, de közvetlen közelből.

— Tigrisek! kiálta Hod kapitány s a Van Guitt Mátyás szobája felé iramodott. Ám az ordítás oly rögtönös és oly hatalmas volt, hogy a kral összes lakói egyszerre talpra ugortak s maga a gazda, embereivel, rögtön megjelent a küszöbön.

— Megtámadás! kiálta.

— Az ám, mondá Hod.

— Megálljon, mindjárt meglássuk. S mint egy macska szaladt föl a kral kerítéséhez támasztott létrán.

— Tíz tigris s vagy tizenkét párducz, kiálta elképedve.

— Ez komoly dolog, mondá Hod. Mi indultunk őket üzni s ezek a bestiák maguk támadnak meg.

— Fegyverre, fegyverre! kiálta Van Guitt Mátyás.

Nem telt husz másodpercz, mindenki fel volt fegyverkezve, készen a védelemre és támadásra.

A vadak ily támadása nem ritkaság e hegyvidéken. Olykor megtámadják a falukat, telepeket, pásztorok tanyáit, — s kiköltözésre kényszerítik a lakosokat.

A kralban levő vadak megéreztek rokonaik közelítését; s most a kerített udvar felett a rengeteg ordónak. A benn levők csak ugy üvöltöttek, ordítottak, mint a künn levők.

— A palizádokra! vezénylő Van Guitt ur; s azonnal oda siettünk, védelemre a kerítést a berohanásoktól. A bivalyok, ösztönszerű félelemtől megragadva, felugráltak s ugrálni, futolni kezdtek. Bivalyosaik nem bírták őket visszatartani. Egyszerre a kral kapuja, melyet pedig Kalagani vizsgált meg s hagyott helyben, fölpatant s egy sereg fenevad rohant be nyilásán.

— A házba! A házba! kiálta Van Guitt ur s maga szaladt először, az egyetlen menedéke. De van-e idő, mindnyájunknak, oda bejutni? Két csikari, az udvaron, már áldozatul esett a berohanó vadállatok első dühének. A többiek, nem érthetve el a házat, ott kerestek menedéket, a hol lehetett. A szállító, Storr és hat hindu menekült a házba, melynek ajtaját abban a perczben csapták be magok után, mikor két párducz épen oda érkezett. Kalagani, Fox s a többi hindu a magas fákra menekültek. Hod és én elkéstünk. A kapitányt egy tigris a farkával majd leütötte a lábáról. Segítségére oda ugrot-

VADÁSZOK A KETRECBEN.

tam. E perczben vettem észre az utolsó tigrisre váró s szerencsénkre nyitva álló üres ketreczet. Odavontam a kapitányt. Egy másodpercz múlva belesuhantunk, lecsaptuk a vasrácsot s fedve és mentve valánk. Az üldöző fenevadak dühösen vetették magokat a rácsra, de mitsem tehettek ellenünk. Egyik a kalitka tetejére ugrott s óriási rázással igyekezett azt feldönteni. Ha a helyzet oly borzalmas nem lett volna, nevetnünk volna rajta; vadászok a ketreczben, a vadállatok kívül... ..

A támadók látva, hogy nekünk nem árthatnak, bizonyosabb prédára vetették magokat: bivalyainkra. Lehetetlen leírni a következő jelenet összevisszaságát, minden részleteiben. Minden oldalról harez, zaj, iszonyat keletkezett.

A házból puska lövések hallatszottak; egyik tigris — robbanó-golyóval találva, mely csak a Storré lehetett — ugrottán bukott le, szörnyet halva. Tul felől egy párducz, egy bivaly hátára ugorva, mint bős lovas száguldott tova, megremült martalékká. Fox, Kalagani s a fákra menekült hinduk, hogy könnyebben csíspeszkeszenek, eldobták puskáikat; mi, Hod és én, csakhamar kilödtük a magunk kevés töltetét (miközben Hod a maga negyvenkilencedikét csakugyan elejtette); a házból esett még néhány lövés, de a szegény megrohant bivalyokról az sem hárihatta el a támadást.

E megrémült állatok a legvégső veszedelmek voltak kitérve. Szerencsére a kral ajtaja nyitva volt s azon sikerült néhányunknak ki-

szaladni s az erdőbe menekülni; de egy pár tigris és párducz velük ugrott oda s valószínű, hogy ott is martalécul estek.

Ideben a kaliczába zárt fenevadak egyre dühösebbekké váltak, annál inkább, minél teletlenebb volt dühöngésük. Az egy kalitkába zárt két tigris addig addig s oly erővel ugrált ketrecze oldalának, míg az egészet feldöntenie sikerült. S mivel a rácsos oldalára esett, a nyugtalan vadak egyszerre sötét éjbe merültek és többé mit sem láthattak a szabadban folyó ádáz harcából. Itt egy tigrisnek sikerült felkapaszkodni egy fára, a melyre két hindu menekült — s egyike lerántani onnan. A szerencsétlent, a mint a földre bukkott, egyszerre két párducz rohanta meg s irtózatallal hallók mint ropogtatták csontjait a vértócsában, melybe, szétmarczangolva, fuladt...

Iszonyu látvány, — melytől a következő perczben minket is megmentett egy tigris; oly bős dühvel ugrott kalitkánk hátuljára, hogy előre döntötte azt s mi sötétben elzárva voltunk. Már csak hallottuk künn a dulakodást, az üvöltözést, egy puska roppanását... majd kezdett mindez kisebbbedni... elhalni — végre egészen megszűnt.

A támadók napfeljöttére visszavonultak az ostromtól; csak a pusztulást és saját holtjaikat hagyva hátra.

Most a kral ajtaját nyílt hallám. Van Guitt ur s emberei óvatossan kiléptek. Kalagani s Fox is leszálltak a fáról; a mi ketreczünket is talpra állították; — minden, a mi történt, egy rémálomként eltűnt a regg jövetelére. De hogy nem álom volt, négy emberünk felmarczangolt hullája, két elesett tigris s egy párducz és néhány bivaly bizonyította. A mi embereink közül egynek sem esett baja. A ketreczekbe zárt vadak közül sem menekült ki egy is; sőt számuk még egygyel szaporodott; egy fiatal tigrissel, mely a kerekas kaliczába valahogy bele tévedt s ott fogva is maradt.

Igy lett teljes a Van Guitt ur állatse-reglete. (Folyt. köv.)

A magyar tengeren.

II.

(A fiumei papirgyár. A tersatói Mária. Susak. A magyar és horvát párt a tengerparton. A magyar tenger vidéke. Történeti emlékek.)

Fiume és vidéke szegényebb néposztálya háztartásában nagy szerepet játszik a papirgyára, mely angoloké, s dohánygyára, mely természetesen a magyar államé — belsejében teljesen német föliratokkal, botrányára nyilvános közéletünknek. A gyárak munkásai közül sokan két órányira laknak innen és mégis pontosan beérkeznek minden reggel 8 órára dolgozhoz fogni.

Ha Fiumében a Fiumara hidján átmegyünk, már Horvátországban vagyunk. Mindjárt a Fiumara mellett emelkedik a Tersató hegye a Frangepanok váromjával s ma is nagyhírű templomával, melyről azt mesélik s a nép hiszi, hogy mikor az angyalok az egyik apostol — talán Sz. Lukács-házát Bolognába szállították, hol az most is látható (legalább egy keleti ház igen), uti fáradsalmukat a Tersató-hegynél pihenték ki s aztán repültek tovább Bolognába. A tersatói Mária a tengerészek védasszonya, s ha hajót-résből fiumei s vidékebeli tengerészek megmenekednek, első kötelességük a tersatói Máriának halát mondani templomában s hajótörésük képét, a csodálatos megmentés feltüntetésével a templomnak ajándékozni. Ily módon időről-időre a templom képei folyvást ujjakkal cserélgetnek ki.

A Tersató hegye alatt, közvetlenül Fiume mellett terül el Susak vagy olaszul Oltreponte, teljesen horvát lakossággal. Itt Susakban szerkeszti egy ügyvéd a «Sloboda» («Szabadság») lapot, mely oly dühös magyarfaló, milyent még a szászok sem produkálnak. Utolsó előjövetelem alkalmával Fiumétől Zágrábig épen a «Sloboda» szerkesztőjével utaztam s mint olyan dühös politikus, mindjárt a politikára fogta a dolgot. Hiába mondtam neki, hogy én nem vagyok politikus, én a politikáról még beszélni sem szoktam. Nem használt semmit; bele kellett menni a politikáról való beszélgetésbe. Végre aztán ki-sült, — hogy ő bizony dészláv s ezzel minden meg van mondva.

Susak az előbbi években a fiumeiek kedves

kiránduló helye volt, de mostanság, politikai surlódásokból került kellemetlenségek miatt, haragból oda a fumeiek nem járnak.

Érdekes jelenség a két tőzomszéd helység, Fiume és Oltreponte életéből az a kölcsönös boszantási vágy, melynek minden alkalommal a magyarok (fumeiek) és horvátok (susakiak), ha lehet, kifejezést adnak. Nekem úgy tetszik, hogy a fumeiek ülnék most az ugorkafán. Ha Fiumében valami magyar politikai összejövetel van, a nép összecsoportosul s magyar zászló alatt „Alla ponte” („A hidhoz”) kiáltással, „éljen” zugása közben a Fiumara hídjához, a magyarhorvát terület határához megy s ott a horvátokat válogatott szavakkal jellemzik, szidják. A fumei alsóbb néposztály politikai érületére jellemző világot vet az az eset is, mikor Rudolf trónörökös Fiumét meglátogatta. Érkezéskor a nép „éljen” és „Evviva” kiáltásokkal fogadta s azt a horvátot, ki zsvió-t kiáltott, a tengerbe dobta, aztán a horvát zászlóknak rohant, letépte, s a horvátok ablakait beverte. Ezt a fumei halászok tették.

Fiume lakossága általában olasz s ezek magyar érzelműek, ezeken kívül csak néhány horvát család s kevés osztrák lakik ott. A pár százn menő magyar hivatalnokok közül az alsóbbak s e mellett a fiatalabbak nem szeretik Fiumében. Ennek az az oka, mert az olaszok elzárkózott családi életet folytatva, csak olyan fiatal embereket bocsátanak házukba, kik leányaikat elvehetik s ezen szándék felől hamar tisztába jönnek; kereken megkérdezik a fiatal embertől: miért jár hozzánk? elveszi-e hat hét alatt a lányunkat? Ezen kérdésekre pár magyar fiatal ember igennel felelt s ezek Fiuméba házasodtak, — sokkal többen pedig kimaradtak a látogatók sorából.

Fiumében a magyar nyelv ismerete s némileg használata is folyvást halad, bár lassan, minek itt fel nem sorolható okai vannak. A fumei iskolákban a magyar nyelvet mindenütt tanítják, kivéve a horvát gimnáziumot, melynek Fiumébéli voltát károsnak, helytelennek s megfajthatatlannak tartom. Fiume magyar érzelmű, de azért nem magyarosodik s míg Fiumének, ennek a tisztán kereskedő s kereskedelmi érdekekre fektető városnak velünk csak politikai összeköttetése lesz, addig nem is fog magyarosodni. Fiumét velünk a kereskedelmi összeköttetésnek is össze kell kötnie, de míg Fiume szabad kikötő marad (ez két évig tart), míg közös vámterületünk van, míg Fiume mindent Triestből, Gráczból, Bécsből s még a gabonát is Odesszából vesz, addig Fiume csak politikailag a miénk.

Fiumének ránk kell szorulni, s hogy a magyar nyelv ismerete nélkül megélne ne tudjon: ekkor megmagyarosodik, éppen mint Budapest. De erre még sok idő kell. Mi pl. rá vagyunk sok tekintetben Fiuméra szorulva s mert ott az olasz nyelv nélkül élni nem lehet, hát mi fumei magyarok — megtanultunk olaszul.

A ki Fiuméba azért menne, hogy tengert lásson végtelen vízzel, beláthatatlan kiterjedésben, nagyon megalatkoznék. A mi magyar tengerünk csak akkorcska, mint a Balaton a szárazföld és szigetek közé ékelve. A mi tengerünk szigettenger s ha Fiumében parton állunk, nyugatra látjuk Isztria felszigetét, délre Cherso és Veglia szigeteit, keletre is felkanyarodva, úgy hogy csak három csatorna vezet ki tengerünkől: a Canale di maltempo, a canale di Veglia és a canale di Farasina.

Azonban ez tengerünknek világért sem válik rosszára. Partjait gyönyörű hegyek övezik, lejtőinek borítva vannak babér, fűge, szőlő, s sok más deli fával és cserjével, s sokszor kedves pihenőt lel az ember az olajfák árnyékában.

Tengerünk változatos képeket tár elénk lépten-nyomon a folyvást gyönyörködött, nem mint a nyílt tenger, mely minden nap egyforma

s csak az idő változik rajta hol jobbra, hol rosszabbra.

Aztán szigettengerünk sok emlékeztet minket magyarokat nagy időkre, szomorú napokra. Így pl. Arbe szigetén most is őrzik egykori Erzsébet királynénak díszes ajándékát, egy arany koronát, több más ereklyével. E korona sz. Christophorus koponyáját ékesíti. Nevezetes, hogy Arbeban ma is élnek azon magyarok utódai, kik IV. Bélával menekültek oda, s kik most is bússzék magyar nemességükre.

Nevezetes a kopár hegyen fekvő Carlopágóban annak szép kertje, melyet a szerzetesek úgy szőlve imádsággal teremtettek. E jámbor szerzetesek a gyónóknak bűneik megbocsátására imádságot szabtak ki, s főképp azt, hogy bűneik nagysága szerint hozzanak egy-két vagy több putton földet, s ma a szerzeteseknek gyönyörű kertjük van, melyben én egyszer, a bűnös lelkek bűneinek árnyékában olyan jól kipihenem magamat.

De mint mindennel, úgy e kedves lapokkal is számot kell vetnünk, hogy igen sokat ne

AALBERG IDA, MINT BORISKA A „FALU ROSSZÁ”-BAN.

csevegjünk, mert már is kifogytunk terünkbel s e miatt csevegésünket máskor folytatjuk tovább.

Dr. Deszö Béla.

Egyveleg.

* Az angol partokon mintegy 300 évvel ezelőtt elsüllyedt híres spanyol armádia romjai közül Aberdeen mellett most is halásztak ki egy ágyút, mely 8 láb hosszú s nyílása 4 hüvelyk széles. Az ágyú kovácsolt vasból van s részben szegekkel van töltve. Ily ágyút már többször leltek s néhány az angol királyné gyűjteményében látható.

* A Cityben, London belvárosában, a föld értéke természetesen óriási mértékben emelkedett, azonban világos tudattal nem igen bírtak felőle, mivel változás ritkán történik. Nemrég egy kis telket adtak el s esküdtszéknek kellett ítélni felette. A tulajdonos 16,500 font sterlinget kért, az esküdtek, habár 1857-ben 2 font és 15 shillinggel (mintegy 30 font) vettek egy négyszögletet, most ugyanily parányi területért 18 font és 18 shillinget (a mi papírpénzünk szerint több mint 200 forint) ítélt meg.

A föld legnagyobb hídja. Az oroszországi orenburgi vasutvonalon a Volgan, Sziszrán mellett ke-

resztülvivő vasuti híd nem régiben elkészült. Hat méterrel hosszabb, mint a Moerdycs melletti híd, a melyet eddig a legnagyobbak tartottak a világon. Az új Volga-híd hossza 696 sachsen, tehát csak valamivel kevesebb 1 és fél werstnel. Az építést 1877, augusztus 17-én kezdték meg s három évet vett igénybe a felépítése; 4,630,000 rubelbe került s 400 ezer pud vasat (1 pud = 16,381 kgr.) használtak föl reá. A híd pályája 13 iven nyugszik s ezek közül mindenikére 82,000 pud súly nehezu. A tervet Belouovszkytanár készítette. A nagyszerű Mississipi-híd, a mely 10 millió dollárba került, csak 362 sachsen hosszú s három iven nyugszik. A Volga-híd 696 sachsen, egy sachsen 2.1335 méternek számítva.

Czement koporsók. Vagy Károly ismert német tudós javaslata szerint egy iparos tervet készített, mely szerint a koporsók fa helyett czementből készülnek, s a sírok minden két sora között égetett, légzáró és vízálló agyagos helyeztetnek el, melyek kisebb agyagos által a koporsók belsejével közlekednek. A sírsorok közti agyagosövek összekötésben állanak egy nagy központi agyagosövel, melyek végén folytonosan coaks-szal tüzelnek. Ily módon a koporsók belseje folytonosan szellőztetve lenne, s a belőlük kijövő ártalmas légek elnének, míg a czement eléggé likacsos, hogy azokba szakadatlannal elegendő friss levegő áramoljon. Ekkép a holttestek oxidálása, illetőleg lassu elégése oly gyorsan menne végre, hogy 8 év alatt belőlük földes részeknél egyéb nem maradna vissza, minél fogva a sír újból használható lenne, s e mellett a talajnak holttestek által fertőzése is ki lenne kerülve.

A khaeroneai ásatásokról újabb a következőket írják: A khaeroneai csata után (338 K. e.) a 300 thebei ifjút, kik itt egytől egyig elvesztek, együtt temették el, s föléjük óriási oroszlanoszobrot állítottak, mely Khaeronea (ma Kapraina) falutól alig 5 percznyi távolságban állott. A szobrot pénzhajászok szétrombolták, de a rendszeres ásatásokat csak most kezdték meg. Legelőször egy 25 méter hosszú, 15 méter széles s 2 méternél magasabb paralelogramm alakú kőfalat találtak s benne 185 thebei sírját, kik negyvenével sorjában fekvének, oly módon, hogy meghaltak. Eddig 6 sort ástak ki, a következő sorban levők fejei még mindig az előtők levők lábain nyugosznak. Minden holttesten meglátszik a mély seb nyoma. Egyiknek mindkét lába van át szurva, másiknak álla szétzúzva, a harmadiknak koponyája tönkréve, a negyedik, kinek feje szépen megmaradt, még lélegzeni látszik. A fogak csaknem minden koponyán megmaradtak. Fegyverek nem voltak nálok, azt valószínűleg elvették, de annál több csontgomb. Az ásatásokat folytatják, hogy még a hátralevő százat is megtalálják. Pausanias és Plutarch följegyzései szerint az oroszlan mellett emléktáblákon az elesett 300 ifjú neve is meg volt öröklve, nem lehetetlen, hogy azt is megtalálják. Az érdekes leletéről Stamatikis külön művet készített, melyben minden egyes harcos fekvése leírja. Hat csontvázat az athénei múzeumban fognak megőrizni, a többit ismét betemetik.

* Guatemalában Inego tűzhányó június 29-én nagy pusztítás vitt véghez. Régóta füstölt ugyan, de kitörése váratlan volt, s hirtelen történt napfölkeltkor. A szomszéd falvakat füst s hamu borította, tizenhét ház a hegy oldalán el is temetett. A tűzszlop mintegy 500 láb magas volt s a vidéket több mérföld távolságra megvilágította.

* A távíróhivatalok száma Franciaországban a legutóbbi kimutatások szerint már az 5000-et meghaladja s így minden 7500 emberre esik egy, míg Svájcban már 2500 lakosra. A távíróhuzalak hossza oly nagy, hogy a földet másfél-szer vennie körül, míg az összes távírók a földön 33-szor nagyobbak, mint a föld körülete. Az egész földön jelenleg évenként mintegy 115 millió távíratot küldenek el. A távíratok aránya 100 lakost számítva jelenleg a következő: Svájcban 70, Nagybritanniában 67, az Egyesült-Államokban 64, Hollandiában 49, Belgiumban 43, Norvégiában 32, Franciaországban 31, Dániában 28, Németországban 25, Görögországban 21, Ausztriában 19, Olaszországban 16, Magyarországon 15, Oláhországban 13, Portugáliában 10, Oroszországban 5, Japánban 3. A nagy városokban ez arány természetesen sokkal nagyobb. Párisban például minden lakosra több mint két távírat jut évenként, azaz itt négy milliónál több távíratot adnak fel.

Vadászat szeptemberben.

Ez az igazi! Ez a hónap fizet legjobban. Voltaképp ennek csak az első fele, mikor még a farkas is itt vannak — ámbar azonnal meg kell jegyezni, hogy vannak évek és vidékek, a melyeken már e hó első felében elköltöznek. Nevezetesen ez idén, szeptember 6-ka táján Szabadka határán vadászván, nagy csodálkozással egyetlen farkast sem láttam, s szíves házi gazdám, a jeles vadász, Milosavljevic Milán (a kiből nb. a szerb hangzású név teszi előttem még sokkal becsesebbé a lelkes magyar hazafit és áldozatkész irodalombarátot) azt állította, hogy a farkas már valóban elköltöztek. Pedig a hőség éppen valósággal afrikai volt. Mert ilyen az én kedves hazám. Ez a kerek föld teljes tökéletes diminitivuma. A mint hogy itt minden együtt van nemcsak természetéből, de még az égjeli változatosságból is. Telen szibériai hideg, nyáron földövi hőség. Tudni kell, hogy a budapesti meleg ehhez képest — táfürdő üdítő gyógyilevegő.

De hát voltaképp éppen így volt helyén. Hisz éppen ez volt a vadászivad normalis levegője.

Mert hogy már a vadászatra térjek, a fogoly- és fűrjavadászat törvénye az, hogy ennek legalkalmasabb ideje a nyári nap legforróbb közepe. Minden egyéb vadnemre nézve a vadászat annyiban hasonlít a hadviseléshez, hogy a vadásznak is, mint a katonának, korán kell kelnie. Aurora nemcsak a muzsáknak és Marsnak, de Dianának is legjobb barátja.

Oh édes hajnali álma az arany ifjúságnak! Hányszor dulakodtak keblemben a vakáció augusztusi reggelein Morfeus és Diana, amaz léderecszerző ölegetéseivel, emez csábos kacintásaival, kecsgetéseivel; mialatt kedélyes áldott öregem (apám) egyik lábam hüvelykujját szorongatta, mondogatván halkan, óvatosan: csülökre legyen! Az óvatosság tudniillik — hogy már egybe mindent elmondjak, a házi-kiváltképen fehér népet illette, hogy azok föl ne ébredjenek, és valami kellemetlen pörpatvar meg ne rontsa a vidám hangulatot, a mi szintén egyik föltétele a szerencsének.

Egy tündöklő augusztusi regelen az erdős hegyek ormán üdvözölni a pirkadó hajnalt; a még szenderegni látszó vadon szűzies csöndjében, szent felhőmályában; onnan nézni le a még ködlepelben szunnyadó falvakra, melyek tornyainak keresztjein a kelő nap első csókja gyulad el — azután szivdobogva lesni, mint válik a rengeteg egyszerre megcsendülő óriás zongorává, midőn a vezetőkeikről elbocsájtott és magukat golyóként a sűrűbe lövő kopók mérgesen tüzes nyílfanasai fölve-rik a vadat és majd fölveszik hangjaikkal az erdőt is — oh ez kétségkívül a legköltészetesebb neme a vadász-elvezetnek, mert a festői, drámai, zenei elemeket ittassító összhangban egyesíti egymással. De hát erről talán majd még később, hiszen ennek ivadja még tart, benyulik a zuzmarás telbe, míg a vizslaszat napjai, mely úgy aránylik amahoz, mint a csatártűz az ágyúharczhoz — már megszámálvák, mert mint mondom, már elköltöznek a gyakori lövés esélyeivel kinaló farkas — a foglyok pedig innen-onnan nem válnak — tehát föl a könnyed homokfutóra (Sandlaufer), melybe ez-uttal két szép szürke van fogva, természetesen olyan, hogy bár egy, a vadász előtt rossz omenül megjelenő, hátán rengeteg babpetrenczével tipegő vén asszony láttára nagyot szokkennek felre, de a füleik mögött sivitó göbécnek, puska-durrnásnak oda se néznek.

Hanem a bögöly! a bögöly — égaljunk rettetenes moszkítója — ezeket már nem lehet megszokniok. Vadászterületünk egy hol ritkább, hol sűrűbb, nyires, akácos, néhott ingoványos liget-láncolat, melyből rajként rohan-

nak elő és vérzik pirosra a mezei állatok nyakait. Mert hát ezt így kívánja meg a valódi uri vadászát törvénye, hogy a fogat a társaságot lőtávolra kísérelje, az inas a lött nyulakat fölsejdi, hiszen mindamellett is megiesik, hogy olykor mégis kénytelenek vagyunk egy-egy anyányi süldőt a tarisznyánkra venni és a rekkenő hőségben óráhosszant czipelni. Peldának okáért:

A fővárosból azért, hogy egypár kedves fekete szemnek „gyors” szállítványként (lucus a non lucendo) a „haut gout” tétőpontjára jutott küldeménynyel pillanatnyi jux-ot csináljon, harmincz mértföldnyire utazó kéjkiránduló vadász 99 oknál fogva nem viszi magával saját vizsláját; egy az, mert nincs; más az, hogy a vasuti „szeptet”-ben (coupe?) vinni nem lehet, — ergo szíves házi gazdája két vizslája közül az egyiket kellene igénybe vennie, csak hogy az a kis baj van, hogy ennek olyan igen megalkodott albán természete van, miszerint hűségét sem a vendég édesgetése, sem gazdája vereése nem ka-

PART MENTÉN. — MÉSZÖLY GÉZA RAJZA.

Mutatóvány az „Őszi Emlék” című ünnepi lapból.

pacitálhatja arra, hogy magát az idegen szomszéd szolgálatába önként, bár ideiglenesen is, anektálja.

Ergo... mi következik ebből? Az, hogy mindkét kutya a házigazda előtt keres; az mind-járt az első órában leterít két nyulat, míg a vendég nyeli a tantalusai száraz kortyokat...

Pedig a szíves házigazda ugyancsak mindegyik nyelű a tantalusai száraz kortyokat... Pedig a szíves házigazda ugyancsak mindegyik nyelű a tantalusai száraz kortyokat... Pedig a szíves házigazda ugyancsak mindegyik nyelű a tantalusai száraz kortyokat...

Már tíz óra van, s előleges terv szerint a nagy hőség miatt ez időre volt szabva a hazamenetel.

A nap tűzgolyója tizszer akkorának látszik

az égbolton, mint egyébkor. Mintha csak felté-keny lett volna arra a két fekete szemre ott a fővárosban, és megfogadta volna, hogy csak azért is, majd meglátja, ő-e vagy azok hatalmasabbak? Nyilván el akarja pörzsolni a világot. A falevelek láthatólag fonnynának.

De a megalkodott vendég nem tágit... érz, hogy isten csodája mégis legnagyobb ama két fekete szemben. A házi gazda érthető czélnal kérdegeti, hogy nem fáradt-e még el? — de a kérdés rosszsl van választva, mert a szerelmes ember tetteti magát, mintha ebben kihí-vást látna férfiereje bebizonyítására, és azt feleli, hogy addig haza nem megy, míg egy süldőt is föl nem henterít — vagy legalább két foglyot. — A helyzet végzetes; a házi gazda órá-ját nézi, mint Wellington Waterloónál, és mon-dogatja magában: Blücher — azaz hogy: a nyúl vagy az éj!

Egy fogoly falka esélydusabb élenkséget hozhatna a mulatságba, de fogoly, mint ez idén országsszerre, még itt, e vad Kanaában is kevés van, és most éppen van jó dolguk ezeknek is, hogy nem kelnek... Bejárva már háromezer hold és még nem rebbent föl egyetlen falka. A ven nyulak pedig — a bögöly és kul-lancs miatt — éppen nem várnak. Százötven lépésnyiről viszik el az irhát.

A szeretetreméltó házi gazda — igazi nagy úr, a minők most már tán csak Szabadkán vannak a középbirtokos osztályban — most más oldalról tesz kísérletet. Mert nagy hatalom a vadászszenvedély, de a gyomor, köztudo-másulag, éppen vadászat alatt válik rendesen döntő hatalommá. Egy pár szép magas nyárfá tömör árnyéka hívogatolag int, az inas előszedi Gasterea és Bachus hó-dító ajándékait egy hideg sült kacsa és olyan karloviczi piros bor alakjában, a minő csak a szegény „papok” vagy tán csakis magának a karloviczi érseknek fe-jedelmi asztalán szokott pom-pázní.

De mind hasztalan. Hiszen ez csak növelte a fáradatlan vá-rosi puskás járó képességét. Tiz-negy óra tájon újra fölkerelked-nek. A rendező néz nyugatra keletre; amoda egy sűrűbb aká-czos, ott megszorul az a kis szellő is, mely a szerelmes ember Deus ex machina-jaként eddig lengede-zett, hogy őt kitarításában segítse, — de mindegy; az a sötétlő berek ott a házi gazda tiz ezer hold va-dászterületének vadkamarája, ott nem egyszer esett meg rajta, hogy rá hágott a nyulra — ez a ments-vár — oda hát, hamar oda!

Itt végre ütött a megváltás órája. Az egyik vizsla gyönyörűen áll. Ide, ide! — szólítja társát a tulajdonos.

A terület nem éppen előnyös. A fű magas, a fák is sűrűek. De a süldő kitarított. A vendég oda ér és a nyúl alig öt lépésnyiről ugrik el. De alig is volt másik tíz a lövésre. És még ez sem a sovár idegen felé szalad, de a ki mindamellett rá süti fegyverét. Utána kis vártatva a gazda.

Megvan, megvan! A vizsla már nyeggeti és hozzá.

De bezzeg ki lötte? Vizsgálják a lövest, ez éppen farban van, és e körülmény ugyan az előbb lövőre vall, a kinek éppen háttal volt a vad; de ez mégis kételkedik, mert ugymond, a lövés után nem látta a nyulat.

De a másik elrémül, és égre-földre eskü-szik, hogy a nyulat már nem is látta, mikor rásütötte fegyverét, az az hogy látta, a mint éppen fölbukenczelt, de már elnyomta a ravaszt, — tapsol, éljen, üdvözli barátját, hogy milyen szép lövest tett — és szerepét oly jól adja, hogy a városi vendég utóbb már maga is hinni haj-landó a kedvezőbbet, és elfogadja a ráruházott dícsőseget.

Hanem a sors már úgy rendelte, hogy drá-gán meg is szolgáljon érte!

A kocsit nem látják, mert az künn van valahol az erdőszélen.

A süldő legalább is márciusi, vagyis anyá-nyi. Sulya lehet 6—7 font, a lég hőmérséke 48+ Reaumur. Egy Szabadkát — egy kocsit! (Hisz ez is egy ország, mert határa 17 □ mér-föld!)

De a koci nines láttávolban. A nyulat a vendég kénytelen tarisznyájába gyűrti. Ruháját bevért. Semmi, semmi! Ah, hisz ezek diesteljes foltok!..

Es hát ha még lesz itt több is hamarjában? A zsákmánnyal nyakában egy jó órát jár még, mire az erdőből kiötlének és a szabadító fogat előáll.

Tantae molis erat!

De csak hogy végre megvan.

Dél van, a város még egy órányira. A szél megállt, de csinal az a két szürke sárkány, mert úgy rohan, mintha nem is homokban, de olaszországi parketes uton haladnának.

Menet még megállanak a házi gazda nagy terjedelmű szőlője mellett, a hol a tátrafüredihez hasonló jelessegi forráskútból jót isznak, és a vendég megsemmeli a híres szercsika almafákat, melyek gyümölcséről azt az adatot hallja, hogy azok ára néha darabonként 10—20 krajczarra szökik helyben is. Nem rég esett, hogy a szabadkai vendéglős egy bécsi bárónak, mivel az évben rossz termés volt belőle, ezer darabot háromszáz forintért adott el.

Egyáltalán ez talán a legáldottabb határ az áldott föld Magyarországon. Itt még meg van a régi dűsgazdag magyar Kanaán. A vendég tapasztalja ezt a fejedelmi asztalnál, a hol az ebéd végen lelkes toasztját azzal zárja be: Extra Szabadkam non est vita, et si est vita, non est ita!

Vajda János.

A népszínház finn vendége.

Mai számunkban adjuk arcképét ama fiatal finn művésznőnek, ki a mult heten elragadta játékával a népszínház közönségét.

Valóban nagy és nehéz dolog az, a mire Aalberg Ida k. a. vállalkozott. Föllepett nálunk, idegen földön, egy tősgyökeres magyar darabban, játszott oly nyelven, melyet a közönség és a többi szereplők nem értettek, s ő sem értette ezeket; és mindezt vállalkozott az a fiatal finn leány, a ki eljött megmutatni a nyelvrokonoknak, hogy a távol éjszakon ép oly hévvel tudnak érezni, szeretni, mint itt.

Aalberg Ida k. a. tősgyökeres finn leány; apja egyszerű parasztember, vasúti ő. Finnországban szokásban van, hogy a nép némelykor műkedvelői előadásokat rendez a maga mulatására, s egyszer Aalberg k. a. is részt vett ilyen előadásban. Történetesen odavetődött valami városi ember, ki mindjárt észrevette benne a drámai tehetséget, s ennek folytán a leány iskolába került, s onnan a színházba. Azonban itt eleinte nem felelt meg a hozzá kötött reményeknek; már néhány évig forgolódott a színpadon, de még mindig egészen jelentéktelen színész volt, s mindenki azt mondta róla, hogy semmi sem lesz belőle. Történt azonban, hogy Jalava Antal, a magyarság lelkes barátja, lefordította a „Falu rosszá”-t, s a szereposztásnál Aalberg k. a.-nak jutott Boriska szerepe. És a kis hamupókéból olyan helyre Boriska lett, hogy a közönség is, a színészek is elámulnak, s attól a percztől fogva Aalberg k. a. kedvence volt a helsingfors-i közönségnek, s most is az. Járt külföldön is, és egy évig tartózkodott Drezdában, hol Seebachné asszony vezetése mellett tanulmányokat tett, és a mult év őszén mint valódi művésznő tért vissza hazájába, s új babérokat fűzött a régiekhez.

Jelenleg szintén művészi tanulmányok tétele végett utazik külföldön, és Bécsből lerándult hozzánk is, hogy — mintegy háladatosságból — eljassza előttünk azt a szerepet, melyben első diadalait aratta. És el is játszotta, még pedig úgy, mint magyar leány még soha. A közönség először kételkedőleg, de azért igen udvariasan fogadta, és esodálkozva hallgatta a rokon nyelv idegenszerű szavait, melyek közül egyetlen egyet sem értett, — és a művésznőt mégis megértette. Mert azok a mély kék szemek oly ékesen beszélték a fájdalom nyelvét, az arc mozgékony vonásain oly híven tükröződött vissza minden érzelményalát, és

hangja csengése oly édes zeneként hangzott, hogy a kinek szíve még el nem fásult, az bizonyára teljesen megértette a művésznőt. Bizonyítja ezt az, hogy a közönség, mely három ízben zsufolásig megtöltötte a színházat, oly rendkívüli lelkesedésben tört ki, milyennek e falak már rég nem voltak tanúi, és mindenki azon meggyőződésben távozott az előadásról, hogy Aalberg k. a. valóban rendkívüli tehetségu művésznő.

A miriditák.

Halálra készen, s hőies elszántsággal várják Szkanderbég hazájának vitéz fia a nagy pillanatot, mely lángba borítja a festői tájakban gazdag Albániát. Harczias csoportok járnak-kelnek a sziklák bércezei utain, ajkukon mélabús danával, övükben gyilkos fegyverekkel, s telve bosszuérzettel zsarnok elnyomók ellen. Az albán törzsek vitézsége világszerte ismeretes, s szabadságszeretetükkel fogva mindenütt a legmelegebb rokonszenvvel találkoznak. E vitéz nép törzsei közül minden tulajdonságukban kiválik a miriditák törzse, kiknek száma alig haladja meg a harminczet. Egy hősi nép áll előttünk a régi idők nagy erényeivel, azoknak alig észrevehető árnyalalaival.

A harcra kész törzsek jelenlegi ura Prenk Bib Doda tetőtől talpig lovagias ember, s így nem esoda, ha rá nepe és maroknyi hada büszkeséggel tekint s perancesainak vakon hódol és engedelmeskedik.

Az alig 8000 főből álló hadsereg szervezete fölötté egyszerű. Élén az ugynevezett «plak»-ok és «sztraplak»-ok (parancsnokok és alparancsnokok) állanak, egyéb tisztí rang a hadseregben nem létezik. Minden plaknak körülbelül 600 főből álló csapata van. Mihelyt a plak bármik ok miatt harc képtelenné válik, azonnal a sztraplak veszi át a csapat vezérletét. Mind a kettőnek elhalálása vagy harc képtelensége esetén a legidősebb két miridita lesz főnökké. Haremdoruk ereje a nyílt támadásban áll, s így a modern bujkáló harcrendet nemcsak mellőzik, de arramegyetessel is gondolnak. A legnagyobb gyalázatnak tartják, ha valaki közülök hátulról van megsebesítve, miért is inkább egytől egyig lemeszaróltatják magukat, mintsem hogy megfutamodjanak.

A sereg első plakja Mustafa Ajasi rendkívül érdekes jelenség, bátor s lovagias férfiú s vadsága mellett is az európai civilizációnak számos vonásaival bír. Két kiváló egyéne még a miriditáknak Marco Tuzzi és Ded Tuzzi, Marconak testvére. Nagy tisztelőben áll a jó arcú öreg zászlós ur Col Nicolli és Plak Ksala, ki egyszerű harcsoból ifjú kora dacára is főnök lett, mely kitüntetés a czrnagoreczok elleni harcban tanúsított rendkívül hősiességeért nyerte.

A főnökök közül fölemlítjük még Garauechit, a herczegnek európai műveltségű titkárát. A herczeg Zbovics főhadnagy még Konstantinápolyból ismeri, s a főnökök lefénképeztetését csak azon rokonszenv folytán sikerült kieszközölnie, melylyel a herczeg Zbovics iránt viseltetik. Ez az első eset, hogy a világ szemei elé egy miridita arckép-csoport kerül.

A miridita törzs, mely Albánia népei közül leginkább kiválik, a leghívebben őrizte meg önálló ősi jellegét s harciasságuk folytán még a török kormány előtt is nagy hírnévként és tekintélynek örvendenek. Vallásukra nézve keresztények ugyan, de azért a török kormánnyal szemben soha sem birtak kötelezettségekkel, sőt azoktól kiváltságokban is részesülnek. E körülmény után könnyű megértenünk, miért nem akarják a miriditák fegyvereiket a törökök ellen fordítani.

A miridita asszonyok a férfiak előtt nagy tisztelőben állanak, mert bátorságra alig állanak valamivel a férfiak mögött. A harcmezőre gyakran követik őket, s a nehéz pillanatokban ép oly ügyesen és bátran forgatják a fegyvert, mint a harczedett katonák, s az el-sánczolásoknál is megbecsülhetetlen szolgálatakat teljesítenek.

Békes időben a nők házi teendőiket végzik, s gyermekeik nevelésével foglalkoznak.

Viseletök egészen olyan mint a török nőké, mely tapintatosság folytán a miridita asszonyok ép oly tisztelőben részesülnek a törökök részéről, mint a mohamedán nők.

A balkáni államok czimerei.

Az európai török birodalom nagy része már felbomlott. Régi nagy birodalmából 11,000 négyszögértöld jutott idegen kézre. Oroszország 4800-at, Ausztria-Magyarország 800-at kapott, 5400 négyszög mértföldből pedig apróbb balkáni államok alakultak, melyeknek nagysága körülbelül a következő:

Görögország	50,000	□ kilom.	1.	millió lakos
Oláhország	127,000	»	5.	»
Szerbia	60,000	»	1.	»
Montenegro	9000	»	0.	»
Bulgária	63,000	»	1.	»
Összesen	310,000		10.	»

Kelet-Ruméliát (35,000 négyszögkilométer és 850 ezer lakos) szintén ide számítva, a törökök európai birodalma, mely hajdan a Matapan-foktól Lengyelországig s az adriai tengertől a déloroszországi sivatagokig terjedt, ma csak 212,000 négyszögkilométer területű s lakosainak száma nem egészen 6 millió. Montenegro és Görögország még várják a területnyitást s nem lehetetlen, hogy más helyeken is rövid idő alatt hasonló törekvés fog mutatkozni.

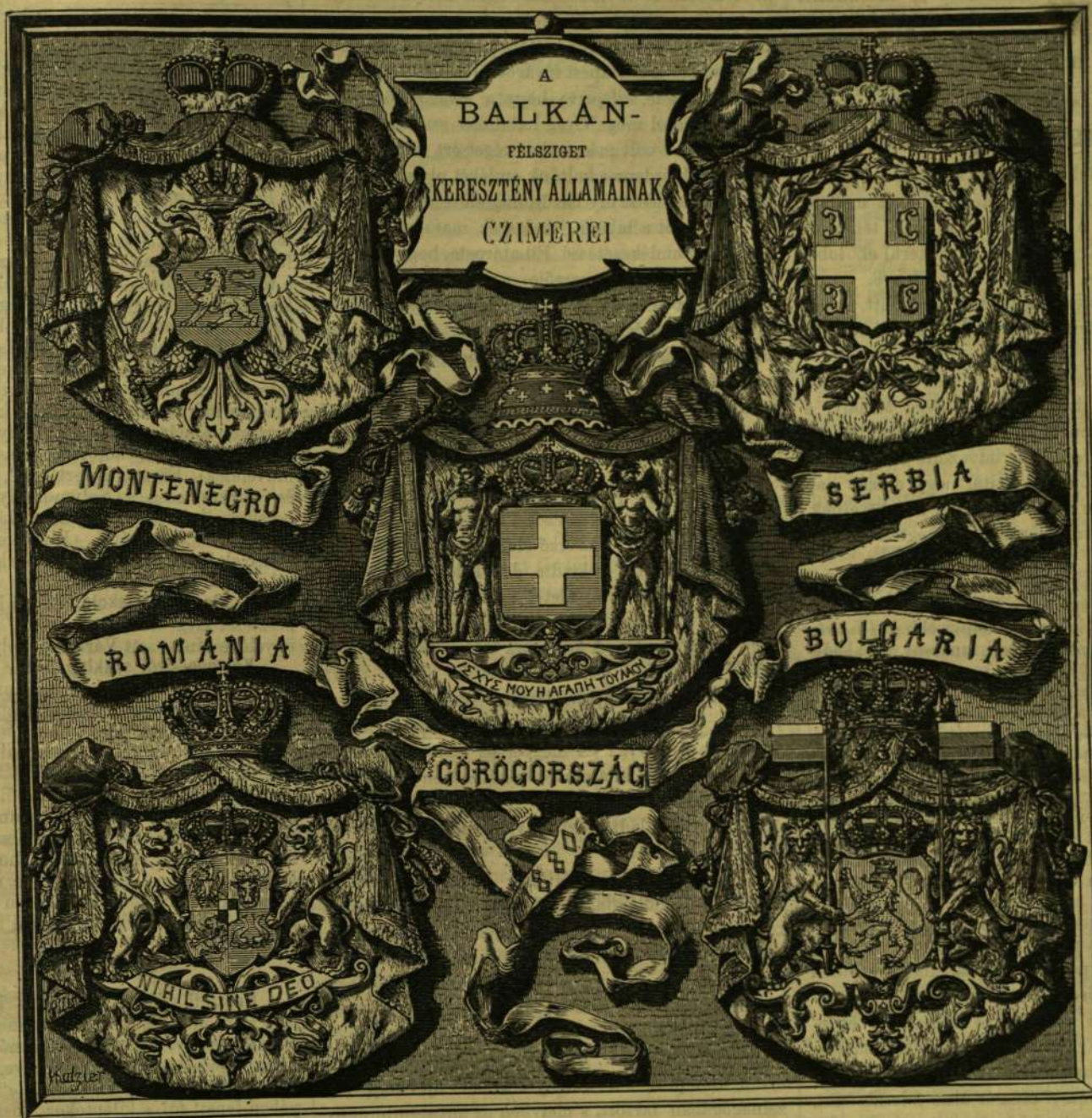
A mint az egyes balkáni államok önállóságukat megnyerték, czimerekről is gondoskodniok kellett, melyek a régi czimerekhez képest bizonyos változásokon mentek keresztül. Rosenfeld Theyer osztrák-magyar hadseregbeli kapitány rajzai és leírása után, ki Sándor fejedelem megbízásából a bolgár állam czimerét is tervezte, mi is érdekesnek tartjuk e napjainkban sokszor emlegetett államok czimerét bemutatni.

Görögország czimere két mezőben ezüst görög kereszt. A paizsa bíbor beléssel ellátott arany királyi korona s körülötte fehér szegélyű világos kék szalaggal a görög megváltó rend jelvénye. Paizstartó gyanánt fehér márványtalapon két fekete szakállu, előre néző s oroszlanbőrökbe burkolt vadember áll, kik befelé fordított karjaikkal a paizstámra s a másikkal a felálló buncsóbotra támaszkodnak. A márványtalajon világos kék szalag fut végig, rajta ezüst írással görög nyelven s betűkkel e jelszó: «Hatalmam a nép szeretetén nyugszik.» A paizshoz hasonlóan megkoronázott s hermelinnel beült két paizsátoron másodszorúlag válogatott ezüst szalagokkal, csomókkal van ellátva s a két baldachinon kis görög keresztet láthatók díszítésül.

Románia czimere négy mezőre osztott paizsból áll ezüst- és feketével négy mezőre kockázott szív-paizsszal (a Hohenzollernok ősi czimere). Az első mezőben kék talajon koronás arany sas van repülő helyzetben, csőrében oldalt jobbra ezüst keresztet tartva, jobb lábán karmai között ezüst kard s baljában arany jogar, mindkettő fent kifelé hajolva. A sas fölött a mező felső jobb szegletében arany napsugár ragyog (a régi Oláhország czimere). A második mezőben piros talajon előre fordult bölényfő van, szarvai között aranyessilang s a bal felső szegleten a szarvaktól jobbra arany hold (Moldva régi czimere). A harmadik mezőben piros talajon régi ötlevelű királyi koronából kinövő oldalt-néző koronázott kettős farku arany oroszlan arany csillagot tartva maga előtt. A negyedik mezőben kék talajon két alul fejeikkel szembenlevő delphin látható, bölényszarvhoz hasonlóan megörbült testtel. A paizst bíborbeléssel ellátott királyi korona díszíti. Paizstartók gyanánt két természetes, a paizs felé néző oroszlan látható lábaik közé vont farkokkal, melyek arany arabesk díszítésben állanak, mely körül kék szalag van e jelmonddal: «Nihil sine Deo» (semmit isten nélkül) arany betűkkel. Az egésztest hermelinnel bélt, aranyos czafrangokkal, bojtokkal s sujtásokkal ellátott czimersátor borítja, mely a paizshoz hasonlóan meg van koronázva.

Szerbia czimere vörös paizsot négy mezőre osztó ezüst kereszt, minden mezőben oszlop-szerűn oda állított ezüst tűzfúszár (állítólág a felhold jelképe) kifelé fordult egyszerűen meghajtott végekkel. A paizs körül jobbra látni tölgyfák hajlik aranyos makkokkal s baloldalt veres csikós zöld babérág, melynek leszakított ágait alul egy mindkét oldalról lehajló vörös szalag tartja össze. A hermelinbélésű bíbor czimerköpenyt hermelinnel szegélyezett fejedelmi kalap koronázza meg.

Montenegro államczimerében a régi szerb ezüst kettős sas látható, melyek fején Dusan szerb ezár koronája lebeg. A sas jobb karmában

arany jogar, baljában arany birodalmi alma van; mellén kék szívpaizs van, rajta zöld mezőn leopardszerű arany oroszlan jobb felé menve. Az arany rojtokkal s bojtokkal díszített bíbor czimersátoron hermelinnel szegélyezett fejedelmi kalap képezi a koronát.

Bolgárország czimere vörös talajon zöld nyelvű s karmu koronázott arany oroszlan (rég bolgár czárok czimere) mutat. A paizson bíbor belésű arany királyi abroncskorona van díszítésül. Paizstartók gyanánt aranyozott bronz arabesk díszítésben két előre néző arany oroszlan áll, mindegyik egyenesen magasba nyúló s alul felálló nyéllal egy föléle lobogó fehér-zöld-veres (bolgár nemzeti színű) keresztbe osztott hadi-zászlót tart. A bíbor czimersátor hermelinnel van bélelve, arany rojtokkal, sujtásokkal s czafrangokkal díszítve, mint a paizs koronázva s a baldachinon apró koronákkal díszítve.

A lélek hatása a testre.

Régi tapasztalat, hogy a léleknek általában nagy hatása van a testre, de csak újabb időben kezdik a lélek bajait összeköttetésbe hozni a test egyik vagy másik szervevel.

A tapasztalatok e tekintetben már meglehetősen biztosak. A félelem a szívre és bőrre van hatással, a harag a májra; szomorúság és aggodalom az emésztésre és táplálkozási szervekre; az izgatottság a vérényekre; az általános levertség aranyeret és skorbutot idézhet elő s Bichat nagy hírű francia boncztanár állítja, hogy a gyomorriak eredete gyakran rendkívüli izgatott kedélyállapotból ered. Tudományosan megbizonyított esetként beszélük, hogy egy huszonhét éves ifjú, ki két éven át folytonosan szomorúságnak és aggodalomnak volt kitéve, a szó szoros értelmében kopaszka lett, még szempillái és szemöldökének szőrszála is kihullottak. Az orvosi segély haszontalan volt: de midőn üzleti bajai megszűntek, haja ismét nőni kezdett. Egy híres orvos beszéli, hogy egyik betegénél a fogak a beteg rendkívüli izgatottsága miatt rövid idő

alatt feltűnően pusztulni kezdtek. Más orvos írja, hogy Párisban egy fiatal ember, kinek mellére puskát szegtek, az ijedség miatt hirtelen sárgalázott kapott, úgy hogy kórházba kellett vinni, hol csakugyan elhalt. Baker Samuel, a híres utazó beszéli, hogy Közép-Afrikában Obbo vidékén mindannyiszor, midőn ingerültek vagy bánatosak voltak, rögtön előfogta őket a láz s ez a tünetny egészen általános volt ottan. Azt is közönségesen hirdetik az orvosok, hogy a gyermekhalandóságnak egyik jelentékeny oka abban áll, hogy az anyák egyáltalán nem tudják, hogy a szellemi izgatottságnak s általában a kedélyállapotnak mily nagy hatása van a tej elválasztására.

Igen gyakran megtörtént már, hogy oly emberek, kik a himlőtől, kolerától, sárgalázttól vagy más betegségtől nagyon féltek, a betegséget hamarabb megkapták, mint mások. Félelemből már vízi betegség is származott. Igen nevezetes hasonló esetet beszél el a narbonnei (Franciaországban) kórházi orvos. Egy tizenegy éves fiú rendkívül megijedt azon, hogy álmában meghalt atyját látta, ki őt megölette. Másnap reggel az ijedség következtében hasa egészen felfúvódott, s oly óriási lett, mint egy léghajó, a sebész tíz pint folyadékot eresztett ki belőle, s még azután is nagyon nehezen lehetett meggyógyítani.

Egész sereg hasonló példát lehetne fölhozni, midőn lelki bajok fizikai betegségeket vagy legalább rendetlenségeket idéztek elő. De vannak oly esetek is, midőn a lelki izgatottság gyógyító hatással bír a betegre. Voltaire az orvosi tudományt oly művészetnek nevezi, mely mulattatja a beteget, míg a természet maga végzi a gyógyítást. Természetesen ez csak élcz, de azért van benne némi igazság. Az ügyes orvosnak a képzelt betegeket gyakran kell mulattatni s kenyer-labdacsai és ártatlan folyadéka mégis használ-nak, mert a beteget megnyugtatták, de ott, hol komoly baj van, nem elég az ily látszólagos gyógyszer. Itt is szükséges azonban az orvosnak gondoskodni arról, hogy a beteg kedélyállapota, reménye jó legyen, mert csak a lelki épiséggel párhuzamosan haladhat a gyógyulásban.

Sok hasonló eset található az orvosi könyvekben s néha olyanok is, midőn csaknem egyedül a lelki állapot megváltozása hozott létre gyógyulást. Mert hiszen a legtöbb embernek megvan az ő bogara. A híres Baco hitt a varázsszerekben s amulettekben. Cato komolyan jósolgatott a csontokból s történeti adatok állítják, hogy golyvás emberek közül sok ezer gyógyult meg az által, hogy királyi kéz érintette a bajt Edward korától Anna királynőig. Ilyen hitben rejlik gyakran a babona hatása is. Így régebben a megpörkölt sündisznó zsirájával gyógyították a siketséget s a torokgyík ellen hasznosnak tartották, ha a talpra sült heringet kötötték. Megszáritott s porrá tört egér, ángolnával vegyítve, számarhurut ellen használtatott. S ezer meg ezer más szer terjedt el ily módon a nép között. A betegek természetesen nem e nevetéges orvosságoktól gyógyultak meg, hanem mivel tántoríthatatlannal hitték azok gyógyító hatásában. Dr. Tuke határozottan mondja: «Miként gyakran megtörténik, hogy a lelki állapotok betegségeket idéznek elő, az is bekövetkezik, hogy bizonyos lelki állapotban helyreáll az egészség.» Maga is mond el hasonló eseteket. Egy doktor oldanyilalások ellen mustárlisztet ajánlott, a beteg szőszertint véve az utasítást, a lisztet maga mellé tette mindannak dacára meggyógyult. Más esetben az együgyű paraszt magát a receptet vette be s mégis használt, mert erős hite volt az orvosban. Egy nőnevelő intézetben hasonló járvány uralkodott s a leányok képződése erősebb tette a bajt, úgy hogy az orvos fenyegetéssel állott elő, hogy a ki himlőben hal meg, meztelenül terítik ki s a fenyegetésnek csakugyan jótékony hatása lett, a járvány alig terjedt tovább.

Vegye ez adatokhoz kiki saját tapasztalatát s kénytelen lesz beismerni, hogy a lélek kedélyállapota nagy mértékben hat a testre. Dr. Beaumont egy físzulában szenvedő emberről észlelte, hogy a harag s másnemű izgatottság a gyomor színtét is átalakítja s az emésztésre kiválóan hat. Sok ember baját onnan lehet származtatni, hogy ebéd közben nem elég nyugodt

kedélyállapota s emésztési szervei lassankint megrongálódva, egészsége tönkre megy. A kedély nyugodtsága tehát tisztán fizikai tekintetben is nagy áldásnak mondható.

Virág-ünnepély.

A Virág Benedek emlékének szentelt kegyetes ünnepély e hó 13-án folyt le, élénk részvét mellett. A budai Tabán az a része, mely a kath. templom körül s a költő egykori lakháza körül terül el, lobogókkal volt ékesítve, csoportok által ellepve.

Az ünnepély isteni tisztelettel kezdődött, abban a templomban, melynek oltáránál Virág oly sokszor misézett.

Tíz óra előtt jelent meg hintón Pauer János fehérvári püspök, kit a kapunál Dery Mihály, a Rókus lelkésze, s a budai kath. papság fogadott. Az ősz főpap Deryhez fordulva, üdvözölte őt, mint az ünnep kezdeményezőjét, s óhajtja, hogy e szép nap buzdításul szolgáljon az irodalom mai munkásainak.

A nagy templom szorongásig megtelt ünnepi közönséggel.

Elül a vörös posztóval borított padokban ültek a fővárosi hatóság képviselői, Gerőczy és Kada polgármesterekkel, a kormány képviselői: Tandárky államtitkár és Károlyi miniszteri tanácsos, az akadémikusok, kiket Pulszky Ferenc vezetett, a Kisfaludy-társaság tagjai Gyulai Pál elnökkel, az egyetem rektora és több tanára, a történelmi társulat küldöttei, Magyarországi budai szerb pap, a kuriától Tóth Lőrincz, a Virág-bizottság tagjai díszben. Megjelentek továbbá a budai és jászvásári főreáliskolák, a kegyesrendi és budai főgymnáziumok, a tabáni népiskola s polgári leányiskola növendékei, zászlókkal, koszorúkkal, tanárok és tanítók vezetés alatt. Az oltár rostélyzatán kívül fehérruhás kis lányok sorai állottak. Volt a közönségben négytagú küldöttség a fehérmegyei kath. papság részéről is, volt egy agg férfi: Abel Márton, budavárosi nyug. főtanító, ki serdülő ifjú korában gyakran ministrált Virágnak.

A misét maga a püspök mondta, miután a budai dalegylet énekelt. Mire végén Pauer püspök szép beszédet tartott a régi szerzetes és magyar író érdemeiről. Mindenesetre ritka alkalom, hogy az irodalmi érdem az oltár előtt magasztaltassék. Szólt a Pálosok szerzetéről is, mely József császár által feloszlattván, Nagy Ignác néhai székesfehérvári püspök fogadta meggyébe azokat tagjait, köztük Virág Benedeket.

Az egyházi szertartás után, mely 11 órakor ért véget, a nem messze levő Virág-utcába, az Ajkay-féle kis emeletes házhoz vonult a menet. A tömeg egészen ellepte a környéket. A házat nemzeti színű kárpitozás, füzérek díszítették, és növényekből egész bokrokat alakítottak előtte. Alul szőnyegekkel s a főváros, a bizottság és az egyetem nagy babékoszorúval díszített emelvény állt s ott foglaltak helyet a püspök s a küldöttek; előtte az ifjuság zászlókkal, oldalt a budai dalegylet, mely a Virág-Örömeinek-ét hangoztatta, melyhez Schweida Rudolf karmester írt zenét.

A ház előtt, melyen az emléktáblát lepel börtött, dr. Országh Sándor bizottsági elnök tartott beszédet, örömmünnepek mondva e napot, mert megértük, a mit Virág óhajtott: a magyar nyelv terjedését és dinalát. Megemlékezett Virág uttoró érdemeiről, miután a leplet lebontották az emléktábláról. Fekete márvány ez, s rajta aranyos betűkkel Tarkányi Béla következő sorai:

Nemzeti léleknek tüzes ébresztője láptott itt,
Zengve dalát s írva nemzete Szádjait,
Itt élt, halt — nem halt... meghalva is él, a ki egy élt,
Mint a magyar nemzet dísz: a Virág Benedek.

A leleplezés után Országh Sándor átadta a hatóság képviselőjének a Virág-alapítványt, nyolcszáz arany forintot, melynek kamatából évenként nyolcz oly idegenajku szegény iskolásgyernek fog kapni jutalmat, kik a magyar nyelvben jó előmenetelt tesznek. Gerőczy alpolgármester meleg köszönettel vette át az alapítványt, kijelentve, hogy a tanács megtette a lépéseket az összeg megkettőzésére.

A „Szózat” éneklése közt indult meg most a menet a krisztinavárosi temetőbe. Az odáig vezető utcákon is sok lobogó lengett. A sirt és rácszatot szalagos koszorúk ékesítették.

Itt Győrffy Gyula egyetemi polgár tartott beszédet az ifjuság nevében. Majd dr. Toldy László, a bizottság jegyzője szólt, elmondva ez ünnepély létrejöttének történetét. Ezután a koszorúk elhelyezése

következett. A fővárosi hatóságát, melynek sárga-piros-kék szalagján az a fölirat ragyogott: „Virág Benedeknek a koszorús költőnek, az igaz magyarság ébresztőjének, Budapest főváros”, Gerőczy alpolgármester tette le, kifejezve, hogy a fővárosi közönsége nevében hajol meg Virág hatalmas szellemé előtt.

Egy óra volt már, mikor véget ért az ünnepély, mely egyik érdemes költőnk emlékét oly szépen ülte meg s működését oly buzdítólag elevenítette föl.

A napot a tabáni iskolaszék maradándó tény által tette emlékeztetéssé. Elhatározta, hogy a „nemzeti szellem tüzes ébresztője” nevűre kétszer forintos alapítványt tesz, hogy annak kamataiból évenként oly elemi iskolai tanulók kapjanak jutalmat, kik szintén a magyar nyelvben tesznek kiválóbb előmenetelt.

Irodalom és művészet.

A Virág-ünnepély alkalmára díszesen kiállított kötet jelent meg: „Adalékok Virág Benedek irodalmi munkálkodásához”, a szerző életrajzával és arcképével; összeállította és kiadta dr. Toldy László. Tartalmát tessük: Virág élete, apró, vallásos tárgyú munkái, s Telegdi Miklósnak Virág által kiadott négy szent beszéde. A kötet ára 80 kr. A tiszta jövedelem a Virág-alap javára fordítatik.

Könyv az adóügyről. Dobner Rudolf miniszteri titkár, a „Földadó-kataszter” írója, egy nagyobb monografián dolgozik: „A megyei és községi adóügyről Európa főbb államaiban s különösen Magyarországon és Horvátországban.” A munka megírásában már annyira haladt, hogy az valószínűleg már ez év folytán megjelenhet.

Füzetek. Bogisich Mihály Budapesti belvárosi káplántól s akadémián tagtól, ki a zeneirodalom terén jó névvel bír, egy kis füzet jelent „Egyház-zeneseti jegyzet” cím alatt; töredék a szerző uti naplójából. A 72 lapra terjedő füzetek nagy részben a németországi „Cecilia”-egyletet ismerteti. — „Mit tegyünk az ellenünk intézett támadásokkal szemben?” cím alatt adta ki dr. Kohn Sámuel budapesti rabbi az az ünnepi beszédet, melyet a zsidó újév napján a zsinagógában tartott, s melyben az antisemita mozgalomról emlékezik meg. Ez ellen sürgeti a zsidók magyarosodását, ajánlja, hogy a zsidó szülő ne neveljék erővel tudósokká gyermekeiket, hanem adják őket mesterembereknek földművelők, s saját kebelökben ildózzék az uszásokokat. — „Miképpen szervezzük ipariskoláinkat?” Irta Varjassy Árpád a temesvári ipariskola igazgatója. A 68 lapra terjedő füzetke, mely Török János temesvári polgármesternek van ajánlva, az ipari ügyek oktatás barátainak figyelmére érdemes.

„Az emberi nem kora.” című füzet jelent meg Baján. Irta Plat Bonifác, ki ez értekezést eredetileg a bajai gymnasium „Értekezéjében” közölte. A fölötté nehez kérdésben szerző irányadó elve, hogy a Biblia tekintélye sérthetetlen fentartandó. E szerint az emberi nem korát a vízözöntől számítva, 5500—6000 évre teszi. A füzet ára 80 kr.

Kolozsvárt a Demjén könyvkereskedésében második és bővített kiadásban jelent meg „Utmutató a fillokszeru vastatriskz fölsmerésére és fölkérésére” című közházu füzet Szaniszló Alberttől. Ára 40 kr.

A törvénykezés reformja a szóbeliség, közvetlenség és nyilvánosság alapján” című műve hirdeti előfizetést Ökröss Balint. A 20 ívre terjedő munka a jövő hó végén fog megjelenni. Előfizetési ára 3 frt.

„Ellenzék” cím alatt függetlenségpárti napilap fog megindulni Kolozsvárt, Bartha Miklós szerkesztése mellett. Előfizetési ára egész évre 12 frt.

Hoitsy Pál, a „Függetlenség” fő dolgozó társasá megvált a politikai hírlapírástól, s eddigi tanulmányi szakját, a csillagászatot fogja művelni. Jelenleg Flammarion népszerű csillagászati művét fordítja magyarra.

A „Gazette de Hongrie” legközelebbi száma francia szépprózából közli Gyulai Pál „Falun” című költeményének fordítását.

Francia könyv Bosznjáról. A hosszabb ideig közöttünk időzött Marbeau Ede francia író, kitől hazánkra vonatkozólag rokonszenves cikkek jelennek meg francia lapokban, Bosznjáról is írt egy terjedelmesebb közleményt, mely a „Revue de France”-ban jelent meg, most pedig önálló kötetben is kiadta így ezim alatt: „La Bosnie depuis l'occupation Austro-Hongroise.” A boszniai ethnografiai és köz-

gazdasági viszonyokat ismerteti benne s rokonszenvesen szól a detszlávokról. A könyvben több illusztráció is van.

Folyóiratok. Az Abafi-féle „Figyelő” szeptemberi füzetében dr. Deák Elek egy hosszabb közleményt ad Erdélyi János irodalmi működéséről; Endrődi Sándor ismerteti Dugonics irodalmi működését; dr. Jancsó Benedek folytatja a Pereszényi Pál nyelvtudományról szóló fejtegetéseit; Varázsegy Gusztáv a Keglevich grófkort mint költőket mutatja be stb. A füzetet Szinyei irodalomtörténeti repertoriuma fejezi be. — A „Törvényszakadományi Közlöny” e havi füzetében Herman Ottó „Szervezkedjünk, küzdjünk a fillokszeru ellen”, czim alatt fölhiatja a szó-lősgazdákhoz, hogy a vész ellen egyes vidékek szerint egyesületet szervezenek; Stern Hugo „A grafitról”, Gruber Lajos pedig „Az időjárásról” értekezik. — Az „Érdekes Lapok” most megjelent füzetének tartalmából megemlítiük a következő főbb cikkei: „A magyar tölgy”, Sentei Adólföld, ki egy déli Magyarországon átalános h nos tölgyfajt ír le; „Erdők átalakításával összeköttető felújítási és mezőgazdasági műveletek”, Fürster Pétertől; „A légszűrő-fűtő és sulyvesztés”, Solymos Gyulától. „Haszonfá becsülésénél követett eljárás” Jávorszky Alberttől. „Az eperfa”, Figuratól. „Elmélekedések a vadászati idény első napján”, Nyulási Farkastól. „A fapiaczról”, Bedő Alberttől stb.

A „Család és iskola” című kolozsvári lap szerkesztését Hegedüs István tanár vette át a tanfelügyelővé kinevezett Váradí Károlytól.

Két gyorsírói szaklap indul meg legközelebb: az egyik „Reform” czimmel, Markovics Iván szerkesztése mellett, a gyorsírás fejlesztését tűzi céljánál; a másik, melyet Vodianer Soma és Róder Antal szerkesztenek, főleg szépirodalmi olvasmányt fog nyújtani.

Kérélem. Feleki József foktői ref. lelkész folkéri mindazokat, kiknél Legouvé munkáira (Nők erkölcsi története”, „Atya és fia a 19. században”) előfizetési ívek vannak, hogy ezeket hozzá (Foktő, u. p. Kalocsa) október 1-éig küldjék be, mert akkor a könyveket a Franklin-társulat minden előfizetőnek megküldi és azontul csak könyvtáruai uton lesznek megszerzhetők.

Nemzeti színház. Az opera körében kezdődött meg az új idényben először a mozzékonyosság. Wilt Mária asszony, a kitinő énekesnő, ki hosszabb vendégszereplésekre van szerződöttve, e hó 14-én kezdte meg újabb szereplését. Az „Aida” opera czimszerepében lépett föl, s kiléptekor koszorút s jeleneteket felvonások után tapsot kapott. Igazi hatalmas támogatás operáinknak, különleg és nagyszerű hangját illetőleg is. Ammeris szerepét Bartolucci k. a. szerződött tag énekelte. Kellemes jelenség, bensőséggel és sok reménnyel a jövőre nézve. — A játérend újdonsága pedig a „Philemon és Baucis” című opera Gzuod (a „Faust” zeneköltője) e régebbi kisebb operája. Barber és Carré ama mythologiai anyagból szabták hozzá a szöveget, melyből Offenbach operettjei kerültek ki, a mythologia iránti tisztelet nagy veszedelmére. Ebben Jupiter, Vulkan és a tisztes házaspár: Philemon és Baucis szerepelnek. Jupiter nagyon meglátja a vén házaspár szerelmét, álmat bocsát rájuk és azok megifjodva ebrednek föl. Jupiter azonban a régi gonosz esont maradt. Udvartolni kezd a fiatal Baucisnak, de a felsült szerelmes szerepe jut számára. Baucis érdekeltéget mutat ugyan Jupiter iránt, de csak azért, hogy Olymp urától egy ígért teljesítést biztosítsa. Baucis azt kéri, hogy ő ismét vén asszony, férje pedig vén ember lehessen. Jupiter azonban lemond szerelméről és örök ifjuságot ad a példás házaspáraknak. Az opera nem tett mélyebb hatást a közönségre s úgy látszik, afféle pótlékul van kizemelve balletkehez. Most is egy táncgyüleget adtak vele, ráadásul, kiegészítésül. Az opera zenéje különben csinosan van dolgozva, de nem nagy ihlettel. Egy baehanália zenéje és dala tetszett legjobban. Az előadás jó volt. Nádayné (Baucis), Pauli (Philemon), Kőszegi (Vulkan), Ney (Jupiter), Dévai Jolán k. a. (bachchanszó) jászanak benne.

Népszínház. E hó 10-én Lecooq-tól, a francia opera-irodalom jelenlegi uralkodójától került színpadra operette „A szép perzsalány” cím alatt. Nem oly dal-gazdag és kellemes zenéjű mű, mint például „Angot” vagy a „Kissasszony feleségem”, avagy általában Lecooq régebbi művei, hanem azért eléjeltől végig élvezhető, s mulattatja is a közönséget. A szövegírók (Letterier és Vanloo) Perzsiában játszotnak végig egy eléggé mulatató történetet, melyben a házasságkötésnek és elválásnak olyan fantasztikus módja van feltüntetve, hogy alkalmasint sehol a világon és így Perzsiában sem divatozik. No de az operettekben ki keresne történelmi hírséget, ott a fő dolog, hogy minél mulatságosabb legyen valami, és egy kicsit kényes is. A szép perzsa lányt Namunának hívják, kinek az a szerencsétlensége, hogy völégénye nagyon hirtelen szeretőt és az egybekelés pillanatában már összeházasodik és el is válnak. Erre elég Perzsiában azt mondani: hogy nem kell az asszony s a bíró rögtön elválasztottnak mondja a feleket. Csakhogy ha a házasság felbontatja aztán, akkor

meg már nem ilyen könnyű újra hitestársaknak lenni, mert a férj az elvált nőt csak úgy veheti vissza, ha a nő máshoz ment férjhez, s az beleegyezik, hogy első férjéhez menjen vissza. Szerencsére vannak ily férj-jelöltek, kik készek huszonnyé órára ad hoc nőt venni a nő ily mennyekskéit, s ilyl jutalom mellett azonnal lemondani róluk. De hogy mennyi kellemetlenséggel jár ez, aivált ha egy perzsa herezeg is beleszeret a menyekskébe, annak elég bizonyítványa „A szép perzsalány” története. A közönség elég jól fogadta az udonságot s úgy látszik, megmarad a játéktrendben. Komáromi Mariska kellemes és csengő hangú perzsa lány, s övé volt a legnagyobb siker az előadásból. Egy ujjonnan szerződött tag, Hegyi Aranka k. a. (a herceg) is bemutatja magát ez estén, de ő még egészen kezdő. Kápolnai, Soly-mosi, Együd, Horváth Vincze dícséretes közreműködői az összevágó előadásnak.

Aalberg Ida k. a. e hó 14-én harmadszor lépett föl a „Falu lóka”-ban, most is teljesen megtelt színházban és folytonos taps közt játszotta Boriska szerepét, melyben megmutatta, hogy Tóth Ede népszínművének ez alakjában mennyivel több drámaiság van, mint a hogy az eddigi szereplők fölfogása tűntette elő. Három szép bokrértát és babékoszorút is kapott, aranyozott nemzeti színű szalaggal s a fölirattal: „Aalberg kisasszonynak, a népszínház tagjai. Budapest, szept. 14. 1880.” A művésznő még egy más népszínműben is fel fog lépni, a „Czigány”-ban, mely szintén le van fordítva finn nyelvre. Aalberg kisasszony a társasköröknek is kedves vendége. Közelébb a Pulszky-családdal Szécsényben időzött, hol Pulszky Polixena k. a. egy magyar paraszt mulatságot is rendezett tiszteletére. Kolozsvár meglátogatására is készül, s ott szintén föl fog lépni.

Közintézetek, egyletek.

A Petőfi-társaság e hó 12-én tartotta első ülését a szünidők után, szép számu közönség előtt. Északy Károly elnökelt, ki üdvözölte a társaságot és közönséget. Először felolvasták Szathmáry Károly volt, ki „Mátyás király tudományos és művészköre” czimen részletet mutatott be Mátyás király és udvaráról meglelenedő terjedelmes művéből. Értekező szerint Mátyás udvara semmi tekintetben sem állt hátrább a Medieiekénél; tudományos szempontból XIV. Lajos udvarával hasonlítva egybe, de mig ott Lajos csak kegyura volt az udvari tudósoknak, itt Mátyás maga is közöttük munkálkodott. Bonfin azt írja Mátyásról, hogy a görög és török nyelven kívül minden más európai nyelvet beszélt. A visegrádi udvarban tudós kör alakult, az építészet aranykorát élte, a festészet és szobrászat iskolákat alapított, a költészetet udvari lantosok művelték, az egyházi zene a tökély magas fokán állott. A várban voltak Mátyás, hős atyja és szerencsétlen bátyja szobrai, melyeknek töredékeit sem birjuk; szóval egy oly fényes renaissance nemzeti kor volt Mátyás uralkodása, mely megerdemli, hogy vele bővebben foglalkozzunk. — Utána Várady Antal olvasott fel egy kis rajzot „Az utolsó garas” czimen. Ezt Ábrányi Emiltől „A pap szerelme” című verses elbeszélés követte, melyet E. Kovács Gyula hatással adott elő.

A békesmegyei rész és művelődéstörténelmi egylet e hó 13-án tartotta közgyűlését Gyulán Gőndőcs Benedek apát elnöklése alatt. Az elnök a megnyitó beszédben az egylet három évi működéséről adott számot. Fölenlét a Szarvason és Gerendáson tett ásatásokat, melyek igen szép eredményt nyújtottak. Az egylet vagyoni állása ha nem is éppen fényes, mindazáltal eléggé kedvezőnek mondható. Az elmúlt egyévi ében volt: alapítványi tőke 900 frt. évi bevétel 1094 frt., évi kiadás 469 frt., tehát az egylet összes pénzvagyon a 1525 frt.

Egyház és iskola.

A református egyházkerületek konventje szept. 16-ki ülésében elhatározta, hogy az összes magyar reformátusok zsinatja a jövő évben 1881. okt. 31-én, a reformáció ünnepén, tartassék meg Debreczenben.

De Gerando Antonina a Kolozsvárott alakuló felső leányiskola igazgatására kérért fel, tágasabb cselekvési tért remélve, elfogadta az állást s így budapesti magántintézetbe beiratásokat többé el nem fogad.

Harangszentelés Zalán. A somogy megyei kies Zala falunak e hó 9-dike óta új templom harangja van. A harang a községi lakosai, de főleg Zichy Mihály, a falu birtokosa, a hirneves festőművész költségén készült. Walsér Ferenc gyára csinosan állította ki; hangja erős, tiszta csengésű. A haran-

got a Rákóczy-induló mellett húzták fel a toronyba. Az ünnepiesség népmulatsággal ért véget.

Mi ujság?

A király utazása. A lembergi fényes fogadtatás és öt napig tartó ünnepélyek után ő felsége e hó 15-én érkezett Bukovina fővárosába Czernovitzba. Odáig azonban ő felsége kiszállt Kolomeában, hol megtekintette a néprajzi kiállítást. A czernovitzai fogadtatásnál a bukovinai magyarok is megjelentek festői viseletükben és cigány zenével. Ő felsége e hó 14-én fejezi be körútját, s Magyarországra jön. E napon esti 8 órakor Hatvanban Pest, Jász Kun-Szolnok és Heves megye főispánjai és küldöttségek várják. Ő felsége Gödöllőre megy, másnap a fővárosra jön, s 23-án reggel utazik Ceglédre, hova 7 óra 45 perckor ér. A honvédlővasság gyakorlatainak megtekintése után este Pécsre indul, hová 24-én reggel érkezik és személt tart az ott őzpontosított honvéd gyalogság fölött.

A királyné e hó 16-án reggel Gödöllőre érkezett. Ő felsége Rákoson át, a fővárosban való pihenés nélkül, egyenesen ment Gödöllőre.

József főherceg nem vehet részt a ceglédi és pécsi hadgyakorlatokban. A főherceg ischiában szenved és dr. Kéti villamos folyam alkalmazásával gyógyítja. A gyógyulás folytonos, de a hadgyakorlatokig ő felsége teljes felgyógyulását nem lehet reményleni. A mult héten megérkezett a Margit-szigetre Klotild főhercegnő is, ki Alesuthon szintén gyöngékedett.

A nemzeti kaszinónak gróf Wenckheim Béla tudvalevőleg száz aranyt hagyott, hogy ezen billi-omot készítsenek az ő emlékére. A serleg most már kész s mint mondják, igazi remekmű. Egy párisi aranyműves készítette a budapesti Marton-cég közvetítésével.

A keleti kiállítás gyarapításával foglalkozik most az orsz. magyar iparegyesület igazgatósága s e célból Zichy Ödön, Zichy Nándor grófköktől, Kaas Ivor bárótól és másoktól sok érdekes leltárt tárgyat szerzett meg a kiállításra. A lajstromból az első kiadás (2000 példány) már napok előtt elfogyott s újra kellett nyomtatni. A kiállítást Pauer székesfehérvári püspök is meglátogatta.

A fővárosi német színház ügye az utóbbi napokban ismét élénken foglalkoztatta a sajtót, e hó 15-én pedig a főváros közgyűlésének határozata alá jutott. A gyaipju-utcai német színház éveken át csak tendegőtt, s ledérasséggal akart hódítani. Részvények útján épült, de nem volt képes tisztességesen megélni, s a frivolitásokkal együtt adósságokba süllyedt. Olykor jó társulatok is megfordultak benne, de csak mint vendégek. Ilyenek voltak a meiningeni társulat, majd pedig Lanbe társulata Bécsből. A silány előadásokhoz szokott német színházi közönség tömegesen látogatta ezek előadásait. Csakhogy Lanbe társulata a bécsi Stadt-Theater javára dolgozott. Ez eladósodott színház a budapesti német színház utján szubvencziót huzott a magyar fővárosból. Most három éve a budapesti vendégszerelés jövedelme huzta ki a Stadt-Theatert a hinárból. Ilyen bántó missziója volt a budapesti német színháznak, ha jó előadásokat tartottak benne. Mások kongott az ürességtől és csak a frivolság és aljasság volt benne sok. Végre is a színház kőtyavetvére jutott és a bécsi Central-Boden-Credit-bank birtokába került. Ez alatt azonban a tíz évre szóló előadási jog lejárt, megújítását elfelejték kérni annak idejében, s mikor utólagosan kérték a fővárostól, ennek közgyűlése megtagadta. A nyár elején a színházat bezárták. A bécsi bank megújította a színház belsejét, s új kérelmet adott be a fővároshoz, tíz évre kérve előadásának engedélyt. A kérdés tehát úgy napirendre került, a tanácsban, a klubokban, és a sajtóban. A tanács többséggel az engedély megtagadását ajánlotta a közgyűlésnek. E közgyűlés nagy érdeklődés közt folyt le e hó 15-én. A karzatok szorongásig megteltek s a fiatalok az új városház előtt tért is elfoglalta. Gerőczy alpolgármester elnökelt, s tapintatosan vezette a zajos közgyűlést, melynek szónokai mellett és ellen a hallgatóság sokszor hangosan kifejezte érzületét. Alkér tanácsos adta elő a tanács elutasító véleményét, valamint a színházi engedélyek tárgyában alkotandó szabályrendelet iránti javaslatot. Barna Zsigmond tanácsnok külön véleményt olvasott föl, mely hatá-

rozottan a magyar közművelődési intézménynek védelme szempontjából ajánlja az engedély megtagadását. Erre megindult a négy óra hosszat tartó heves vita. Legelőször b. Kaas Ivor szólt a magyarosodás szempontjából; aztán Schebény Géza az engedély megadása mellett. Mig a hallgatóság Kaas beszédét megtapsolta, Schebény szavait sokszor püsszeggél kísérte, úgy hogy az elnöknek közbe kellett szólni. Eötvös Károly nagy tetszés közt szintén az engedély megtagadását kívánta. Szívesen látja — úgy mond — ha német gyárosok azért jönnek az országba, hogy gyárakat alapítsanak, de hogy egy bécsi bank alaposít uti német színházat, hol a német szellem korcsoszlottját mutassák be, ezt a törekvést nem támogathatja. Hivatkozik Bécsre, mely nem engedte meg, hogy az ott lakó 80 000 cseh lakó cseh színházat alapítson. Ballagi Mór emlékeztette a gyűlést, hogy milyen nagy volt a láрма, mikor 12 év előtt az iskolákba a magyar tanítási nyelv hozatott be. Most pedig azok vannak legjobban megalégedve az új fordulatnál, kik a reformot akkor elleneztek. A főváros magyarsága érdekében pártolja a tanács javaslatát. Ugyanily értelemben szölkak Helfy Ignác, Matolay Elek, Polonyi Géza, mig az engedély megadását pártolták Busbach Péter, Scheich, Mátyus Arisztid és Takács Lajos. A szavazás névszerint történt, s az eredmény az, hogy a város közgyűlése megtagadta a német színházról az engedélyt 77 szóval 76 ellenében, vagyis egy szótöbbséggel. Az eredményt percekig tartó zajos eljenzés követte. A névszerinti szavazás alatt minden egyes szavazat után hallani lehetett a karzati közönség megjegyzését. Az ifjuság rossz néven vette, hogy az engedély megadása mellett szavazott tanára, Szilágyi Dezső is. Mikor kilépett a gyűlésteremből, egy csoport „abzugot” kiáltott rá, mig Eötvöst, Kaast s a többieket megjelénézték. Az ifjuság egy része Kaas Ivor zöldfantezai lakásához, majd a Bazár-épületbe vonult, hol Eötvös lakik s ott éljenzt; megtudván azonban, hogy Eötvös az „Egyetértés” szerkesztőségében van, oda is elment, s hosszasan éljenézték. Eötvös végre megjelent az egyik ablaknál s megköszönte az ifjuság elismerését.

Magyar történelmi jelmezbal. A történelmi jelmezbal ügyével megbízott intézők kedden Pulszky Károly lakásán gyűlést tartottak. Az értekezleten jelen volt gr. Zichy Jenő is, a ki közreműködését minden irányban megígérte. Az értekezlet először is elhatározta, hogy az ünnepély alkalmas helyen egy rendszeresen, korhíven és művésziileg kidolgozott felvonulásból s ezzel összekapcsolt fényes vigalomból fog állani. A felvonulás Mátyás korából fog vétetni. Az ünnepélyt akkorra tervezik, mikor a trónörökös nevével a jövő év tavaszán Budapestre fog rándulni. Elhatározták, hogy ez alkalomból egy fényes művelődéstörténelmi munkát is adnak az az intézők a jelmezi, történelmi, zenészet, technikai és társadalmi előintézkedésekkel bíztattak meg. Erre vonatkozó munkálataikat az intézők októberi ülésén fogják bemutatni. Az intézkedések minden irányban már annyira haladtak, hogy az ünnepélynek nemcsak fényes sikere, de országos jelentősége is biztosíva van.

Lengyel nemzeti muzeum. Gróf Driednusziczki Vladimir nagybecsi muzeumát, a palotával együtt nemzetének ajándékozta. A muzeum az utóbbi harmincz év alatt keletkezett s csupán lengyel termékeket tartalmaz. Az első teremben csupa lengyel festők képei vannak: Matejkától, Grabovszkitól, Koghentől, Leopolskitól stb. A muzeum természet-tára igen gazdag, különösen a zoologiai gyűjtemény. Lengyelországnak összes madarait megvannak ott családok szerint rendezve. Legérdekesebb azonban az ethnografiai rész, mely a háziipar minden termékét is föleleli. A prehistorikus osztályban Galicziában talált mammutcsontok s egy vízi ló csontváza láthatók.

Bem két nővére javára gyűjtéseket indítottak meg Maros-Vásárhelyen s a bizottság gyűjtőlevelet küldött szét az országba. E hó 10-ikeig a bizottsághoz 301 frt 65 krnyi adakozás érkezett.

A Budavár ostrománál elesett honvédeknek állítandó síremlékre még 1871-ben 600 gyűjtőív küldött szét. A bizottság elnöke, dr. Szénássy Sándor most felszólítja azokat, kiknél ily ívek vannak még, hogy szíveskedjenek azokat október 15-ikeig hozzá (Budapest, Krisztinaváros) beküldeni.

John Murray
R. R. Hoffliefer and

FŐNYEREMÉNY 400,000 FRT!

Igérvények

az október 1-ji húzásra.

bécsi sorsjegyekre. hitel-sorsjegyekre.
2 frt és bélyeg. 4 1/2 frt és bélyeg.

Főnyeremény 400.000 forinttal.
A kettő együttesen csak 6 1/2 frt és bélyeg.

Eredeti sorsjegyek részletfizetésre.

Bécsi sorsjegyek. Főnyeremény 200.000 forint.
Ezenkint 4 húzással. 29 havi
részletben, a 5 forinttal. 6065

Hitel-sorsjegyek. Főnyeremény 200.000 forint.
Ezenkint 4 húzással. 22 havi
részletben, a 10 fittal.

Rudolf-sorsjegyek. Főnyeremény 20.000 forint.
Ezenkint 2 húzás. 8 havi
részletben, a 2 fittal.

Rögtön, az első részlet lefizetése után, a sorsjegy a
vevő tulajdonát képezi, mi által az illető már a leg-
közelebbi húzáson valamennyi nyereményre csupán
egyedül járhat.

LŐRY J.
bank- és váltóüzlete. Budapest hatvani utca 17. sz.

Minden rangú tisztviselő, üzletem képvisel-
lete által nagyobb mérvű provizórt szerezhet.

Füles távol, rövid és gyenge-látóknak!

A legjobb szemüveget szolgáltatja jóállás mellett
SOLOMONSON N. H. látószersz.

Budapest, váci-utca 12. szám. 5926

Legnagyobb választéka a párisi világkiállításán kitüntetett
színházi és tábori látószereknek. (Operagucker és Feldperspektiv.)
Levélben megrendelések a látószerek felszerelési pontosan elkészítésével.

Magyarország legnagyobb kölesönkönyvtára 30,000 kötet.

Van szerencsém a tisztelt nagyrőmű olvasók-
közönséggel tudatni, hogy a **Lafite-féle kölesönkönyv-
tár** megvettem, és azt azonnal a magyar regény-iro-
dalom összes terményeivel valamint a német francia és
angol nyelven megjelent kiváló regényekkel bővítettem,
úgy hogy jelenleg a legtagabb igényeknek megfelel. A
börleti díjak helyben, különösen a vidékre lehető legol-
csóbbak. A kölesönkönyvtár naponta 1/2-1 óráig, és
delután 2-7 óráig nyitva van.

Kis Lajos, Budapesten bécsi utca 3. sz. az
udvarban. 6009

Dr. Lengyel F. nyir-balzsama.

Már a névnyi nevű, mely a nyirből
ha annak törzsét megfürkészi, kifolyik, a
beremelésen és a legkisebb sebek-
szerek van ismeret, ha pedig a nyír a
fővalódi utasítás szerint vagy uton bal-
zsamát dolgoztatják, majdnem csodálatos
hatású bir.

Ha azaz az arczot vagy egyéb bőrré-
szeket este bekenjük, már a követke-
ző reggel majdnem észrevehetetlen
pikkelyek válnak le a bőrről, minek
följatta ez gyöngéde és fehérre válik.

E balzsam kisimítja az arczot, amadt redőket és himlőhelye-
ket, fiatal arczsínat ad, a bőrnek fe érveket, gyöngédséget és frís-
séget kölcsönöz; a legrovidebb idő alatt a szeplőt, májfoltokat,
a vágyakat, orrvérzéseket, bőrráktat és minden egyéb bőrszenny-
távolít. Egy korábbi használati utas. azal egy 1/2 frt 50 kr.

Valódi minőségben szállítja Budapesten, csupán
Förök József, gyógyszerész, király-utca 12.;
Pozsonyban Pistory Bódog, Mihálykapu; Temes-
várott Tarcsai István. 5824

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest,
egyetem-utca 4.) megjelent és kapható

A fölkelő nap országa.

Regényes utazás Japánban.

Irtta

VÉRTESI ARNOLD.

Számos képpel.

Ara füzve 2 frt.

MEHEZKORT

(Epilepsia) gyógyít le-
vele Dr. K. Illis h. spolia-
lata, Drezdában (Königsb.).
Legnagyobb tapasztalattal
már eddig máz 11,000-an
felül gyógykésztettek.

A nyári ivadra!

Fürdőkád, erős horganyb. l. fenék-
mérvé 115 cm. frt 12.-

Ujyaszuhany 50

Peinuhany, csigán huzva . . . 7 50

Falsuhany 8 20

Zuhany-tál 9.-14.-

Ülőkád 7 50-9.-

Hűtő-edény, 2 üvegre . . . frt 1 85

Ugyanaz frt 3 75

Fagylalkészítőgép . . . frt 10 50

Ugyanaz kávés vagy
csukrásszak frt 54.-

Jégverem 12 fttől 50 fttig.

Francia formájú öntő 4 50-

Különl. le kalitkák frt 1 80 6.-

Ugyanazok asztalával 6-16 fttig.

Kávéfőző-gépek leg-
újabb szerkezettel

2 szembélyre frt 4 80

3 szembélyre frt 5 40

4 " " frt 6 20

6 " " frt 8 -

8 " " frt 8 80

12 " " frt 10 -

Valamint egyéb kü-
lönféle, háztartáshoz szükséges
saját készítményű tárgyak jóállás
mellett Szil. t. gy. vállalatok fűdése
ket templontornyokra és háttér-
re, továbbá vízvezeték- és légcsan-
munkáit is. Mély tisztelettel!

WEINER M. K.

Budapest-Haris-B. u. 47.

Árjegyzék kíváncsra bérmentve
küldök.

5906

Majdnem elajándékozva!

A megküldött „nagy britannia-
eszt-ger” könyvgyűjteményétől
évesre önként, ekkor bérmentve, nagy
fizetési kötelezettség a hely-
ségei teljes kifizetése miatt

75 százalékkal a becs-
áron alul eladatik.

tehát majdnem elajándékoztatik.

Csak 6 frt 70 kr., mint alig felén
a tiszta munkabér értékének, kap-
ható az alábbi, kiválóan jelez
britannia-estendőket, melyekből 30
ftrba került, és melynek fehéren
maradását

25 évig jót állunk.

6 db asztali és acél pengével.

6 db valódi angol brit. eszt. villa.

6 db tölgy. brit. eszt. étkeskanál.

6 db tölgy. brit. eszt. kávékanál.

1 nehéz brit. eszt. levesterítő.

1 könnyű brit. eszt. levesterítő.

6 tölgy. brit. eszt. kenyérféltő.

6 tölgy. brit. eszt. kenyérféltő.

3 szép tölgy. eszt. pohárka.

3 pompás, legn. eszt. káléza.

1 tölgy. brit. eszt. csokortartó.

1 tölgy. brit. eszt. csokortartó.

1 tölgy. brit. eszt. csokortartó.

2 hatóság. s. alon asztali gyertya-
tartó.

2 legn. alabastrom gyertyatár-
tar.

50 darab. 6067

Valamennyi ften felszerelt 50 db
dísztaggy együtt véve

6 frt 70 kr.

Megrendeléseket utánvét vagy az
összeg előzetes befizetése mellett, a
míg a készlet tart, teljesítenek

Blau és Kann.

Britannia-est-gerák fő letető

Bécs, 4., Elisabethstrasse 4.

Szakembert állnak rendelkezésre,
nyilvános megtekintés végett iro-
dakban a kőszónó és elismerő le-
velek.

Megrendeléseknél elég e cím:

Blau és Kann Bécsben.

6 frt 70 kr.

Megrendeléseket utánvét vagy az
összeg előzetes befizetése mellett, a
míg a készlet tart, teljesítenek

Blau és Kann Bécsben.

6 frt 70 kr.

Megrendeléseket utánvét vagy az
összeg előzetes befizetése mellett, a
míg a készlet tart, teljesítenek

Blau és Kann Bécsben.

6 frt 70 kr.

Megrendeléseket utánvét vagy az
összeg előzetes befizetése mellett, a
míg a készlet tart, teljesítenek

Blau és Kann Bécsben.

Minden szakkiállításán első érmekekkel s díjakkal kitüntette.

GEITTNER és RAUSCH

Budapesten, váci körút 21. szám, az „iparudvarban.”

Fecskendő- és szivattyú-gyár.

Szerelő- és javítóműhelyek,

tűzifecskendők

városok és községek részére,

gőzmozdony és kertifecskendők

nagy választékban, a legolcsóbb árakon.

MINDENMŰ KUTAK, SZIVATTYÚK

szállítását és felállítását eszközöljük.

3000-en felüli általunk szerelt kut áll működésben.

Árjegyzékkel és részletes költségvetésekkel magyar vagy német nyelven, bérmentve
készséggel szolgálunk.

HATSCHKE MIKSA
látószersz.
Budapest, váci utca 23. sz.

Látószersz. ez-
kek legolcsóbb ár-
kon. — Villanyos
házi-áramnyelők
forint 7 50 krtól
felé.

A Franklin-Társulat
magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest,
egyetem-utca 4. sz.) megjelent és
minden könyvtárnál kapható:

CONSUELO.

Franciánl irta

George Sand.

Fordította

ZOMORFALVI.

Három kötetben.

Ara füzve 5 forint.

Lőpor

és robbanó-anyagok

legjobban, legolcsóbban kaphatók

Eder Antal Gyula

első magy. kir. lőpor és robbanó-sze-
rek főraktárában.

IV. ker. Ferenciek-tere 4.

Zongorák

és harmoniumok

új és átállítottak legjobban és legol-
csóbban kaphatók

Eder Antal Gyula

zongora gyári raktárban IV. kerület,
Ferenciek-tere 4. — Árjegyzékek szí-
vesen megküldetnek.

6 frt 70 kr.

Megrendeléseket utánvét vagy az
összeg előzetes befizetése mellett, a
míg a készlet tart, teljesítenek

Blau és Kann.

Britannia-est-gerák fő letető

Bécs, 4., Elisabethstrasse 4.

Szakembert állnak rendelkezésre,
nyilvános megtekintés végett iro-
dakban a kőszónó és elismerő le-
velek.

Megrendeléseknél elég e cím:

Blau és Kann Bécsben.

6 frt 70 kr.

Megrendeléseket utánvét vagy az
összeg előzetes befizetése mellett, a
míg a készlet tart, teljesítenek

Blau és Kann Bécsben.

6 frt 70 kr.

Megrendeléseket utánvét vagy az
összeg előzetes befizetése mellett, a
míg a készlet tart, teljesítenek

Blau és Kann Bécsben.

6 frt 70 kr.

Megrendeléseket utánvét vagy az
összeg előzetes befizetése mellett, a
míg a készlet tart, teljesítenek

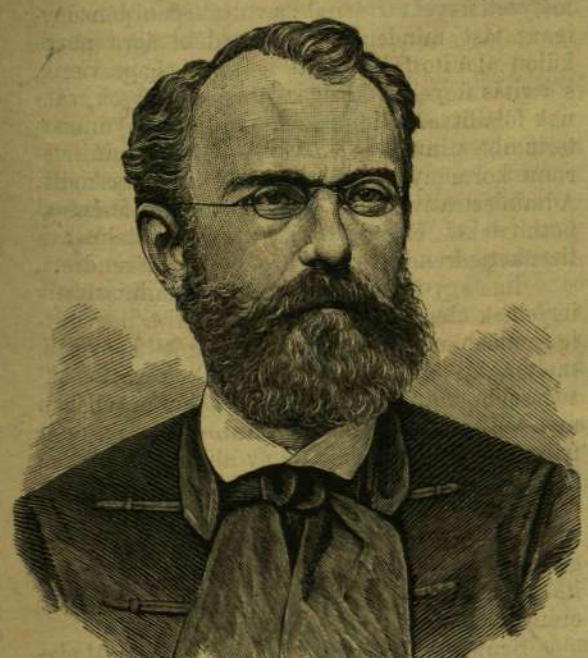
Blau és Kann Bécsben.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és / egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / félévre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre 8 frt
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / félévre — 3 * Keltetési előfizetésekre a postai
meghatározott vitéldj is csatolandó.

39-ik szám 1880. BUDAPEST, SZEPTEMBER 26. XXVII. évfolyam.

AZ ÁLLAMTITKÁROK.

MADARASSY PÁL.

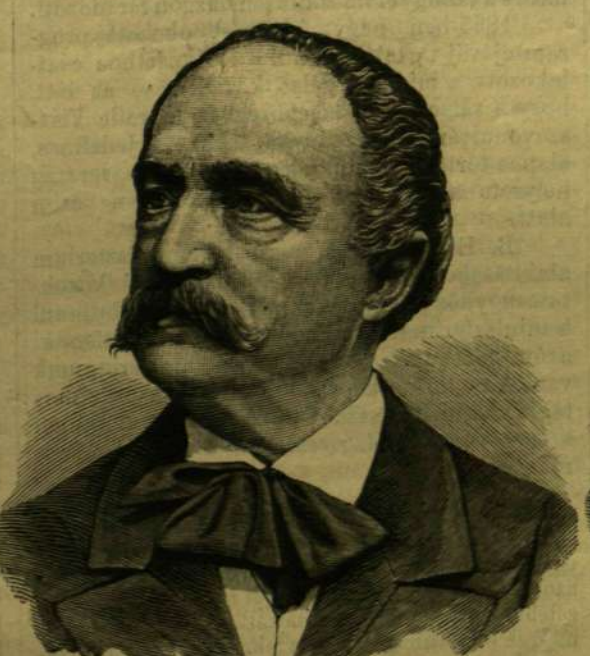
HIERONYMI KÁROLY.

TANÁRY GEDEON.

B. FEJÉRVÁRY GÉZA, TÁBORNOK.

PRÓRAY JÓZSEF.

MATLEKOVICS SÁNDOR.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magy. irod. intézet kiadásában (Budapest,
egyetem-utca 4.) megjelent és kapható

EMIL,

vagy

A NEVELÉSROL.

Irtta

ROUSSEAU J. J.

Francziából fordította és magyarázó jegyzetekkel
ellátta

FÜHRER IGNÁCZ.

Ara füzve 2 frt 40 kr. o. é.